

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Första Kammaren. N:o 11.

Onsdagen den 6 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr vice talmannen, som till en början ledde kammarens förhandlingar, yttrade: Jag får för kammaren tillkännagifva, att kammarens mångårige f. d. talman, grefve Gustaf Lagerbjelke, i dag på morgonen aflidit. Jag är viss om, att jag rätt tolkar kammarens känslor, då jag förklarar, att kammaren aldrig skall glömma de förbindelser, i hvilka den stått till grefve Lagerbjelke, och att kammaren städe skall bevara i lifligt och tacksamt minne sin vördade och afhållne förre talman.

Efter detta meddelande, hvilket kammarens ledamöter stående afhöorde, erhöll herr Reuterswärd på begäran ordet och anförde: Med anledning af det meddelande, som herr vice talmannen gjort kammaren, anhåller jag, att herr vice talmannens varmhjertade ord måtte tagas till protokollet. På samma gång hemställer jag äfven, att kammaren ville värdsamt anhålla, att dess talman behagade till sterbhusets medlemmar framföra kammarens hjertliga beklagande öfver den stora förlust, som de i främsta rummet och äfven hela fäderneslandet gjort. Dessutom tager jag mig anledning värdsamt hemställa, huruvida icke kammaren skulle anse lämpligt anlägga åtta dagars sorg efter vår afhållne f. d. talman.

På gjorda propositioner biföll kammaren enhälligt hvad herr Reuterswärd sålunda hemställt.

Upplästes följande dödsattest:

Ledamoten af Riksdagens första kammare *Johan Lundin* afled den 2 mars 1895 till följd af hjertlidande och njurinflammation i ålder af 71 år, 8 månader, 9 dagar.

Stockholm den 6 mars 1895.

Edv. R. Petersson,
regementsläkare.

Härefter beslöts, att skrifvelse skulle till Konungen aflåtas med anmälan om den genom berörda dödsfall uppkomna ledighet inom kammaren; hvarefter ett i sådant afseende uppsatt förslag upplästes och godkändes.

Herr vice talmannen yttrade derpå, att han finge föreslå, det kammaren ville besluta att vid det sammanträde, som komme att hållas nästa lördag, företaga val af en ledamot i lagutskottet efter herr Lundin.

Detta förslag antogs.

Justerades protokollet för den 27 sistlidne februari.

Herr statsrådet *Gilljam* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nädiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående anslag till kasernbyggnader i Kristianstad och å Karlsborg m. m.; samt

2:o) angående godkännande af grunder för blindundervisningens ordnande.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande under gårdagen bordlagda ärenden, nemligen: konstitutionsutskottets utlåtande n:o 1, bevillningsutskottets betänkande n:o 2 och bankoutskottets memorial n:o 2.

Herr Cavalli, som på begäran erhöi ordet, yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att det nu bordlagda bevillningsutskottets betänkande n:o 2, angående vissa ännu oafgjorda delar af tullbevillningen, måtte uppföras främst på föredragningslistan bland andra gången bordlagda ärenden till det plenum, som infaller nästkommande lördag.

På gjord proposition beslöts, att bevillningsutskottets betänkande n:o 2 skulle på föredragningslistan till det sammanträde, som komme att hållas nästa lördag, uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

Föredrogos å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 1 och 2 i denna månad bordlagda betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

*Punkten 1.**Höjning af
tullen å cement.*

Herr Cavalli: Oaktadt Kongl. Maj:t i enlighet med tullkomiténs förslag föreslog Riksdagen att åsätta cement en tullsats af 60 öre per 100 kilogram, afslog 1892 års Riksdag i gemensam votering, ehuru endast med den ringa majoriteten af nio röster, den begärda förhöjningen och bestämde, att tullsatsen fortfarande skulle utgöra 40 öre per 100 kilogram. Då nu ett än en gång väckt förslag om tullsatsens förhöjning blifvit af bevillningsutskottet med betydande majoritet afstyrkt, torde utsigt till vinnande af ändring derutinnan icke vara stor. Om jag det oaktadt gör ett försök, sker det därför, att den enda verkliga tillförlitliga mätaren af huruvida en skyddstull är tillräcklig eller icke, nemligen erfarenheten, har ådagalagt, att det nu gällande skyddet icke är tillräckligt. Äfven om cementfabrikationen under föregående tider haft svårigheter att bekämpa, hafva dock dessa näppeligen varit så stora som nu, då denna industris ställning kan betecknas såsom synnerligen bekymmersam, ja dess existens kan sägas vara hotad. Jag känner icke någon cementfabrik, der sjelfva cementfabrikationen under åtminstone det senaste decenniet lemnat behållning. Och har vid något tillfälle *någon* behållning vunnits vid cementfabrikerna, har den uppkommit af industriens binärningar, tegelslagning och kalkbränning. Erfarenheten ådagalägger alltså, att högre skydd än det nuvarande kräfvdes, och detta trots de siffror, utskottet åberopar, siffror, som, huru rigtiga de än må vara, dock omöjligen kunna tillerkännas samma värde som erfarenheten. Fallor frågan nu, torde den med utsigt till framgång icke på länge kunna upptagas, och jag hemställer därför till alla dem, som vilja räcka denna industri en hjälpsam hand, innan den går under, att de ville förena sig om den reservation, som är fogad vid betänkandet. Jag hemställer alltså om proposition på afslag å utskottets hemställan och bifall till den af mig med flere ledamöter afgifna, vid betänkandet fogade reservationen.

Herr Almgren, Oscar: Jag hade väntat, att någon af utskottets ledamöter skulle försvara det slut, hvartill utskottet kommit; men då så icke skett, skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag. Om man någonsin kan säga, att siffror tala, torde det väl vara just i förevarande fall. Af den uppställning, som utskottet bifogat sitt utlåtande, hafven I, mine herrar, sett att tillverkningen inom landet oupphörligen har stigit och stigit i högst väsentlig grad, att exporten har stigit och importen minskats. Nu framhålla herrar reservanter såsom hufvudskäl, först att fabrikationen har lemnat ringa vinst. Ja, detta kan bero på annat än att tullen har bestämts till 40 öre. Många andra omständigheter finnas, som kunna bidraga till att vinsten blir ringa.

Reservanterna säga vidare, att äfven en obetydlig import kan verka tryckande på priset inom landet. Med anledning häraf ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att värdet af importen år 1893, hvilken, enligt hvad står uppgifvet, utgjorde 852,000 kilogram, efter kommerskollegii uträkning är 37,000 kronor. Kan man nu verkligen på allvar påstå, att en import af 37,000 kronors värde kan verka

Höjning af tryckande på en marknad, der tillverkningen uppgår till 54,000,000
tullen å cement kilogram? Det är föga sannolikt.

(Forts.)

Till kammarens ledamöter har utdelats en skrifvelse, hvori har fästs uppmärksamheten på, att importen på allra sista tiden skulle högst väsentligt hafva stigit. Ännu har icke någon officiell statistik för sista året utkommit; men äfven om importen derunder skulle hafva väsentligen stigit — hvilket jag icke håller för otroligt — torde det väl i främsta rummet bero på den högst väsentligen ökade användning, som cement inom vårt land vunnit, och, då, efter hvad jag har anledning antaga, ökningen i importen förskrifver sig från Norge, särskildt derpå att våra gränsprovinsar Vermland, Dalsland och andra funnit fördelaktigt att taga sitt behof af cement från närmsta håll. Och i fråga om en nödvändighetsvara, der, såsom fallet är med denna, frakten spelar en så stor roll, skulle det icke vara lämpligt att förhindra dessa provinser att förse sig dermed från fördelaktigaste håll.

Vidare ber jag få fästa uppmärksamheten på den oerhörda betydelse, som användningen af cement mer och mer vunnit. Ensamt en föreskrift i helsovårdsstadgan för Stockholm derom, att uthus skola vara belagda med cement, torde för framtiden medföra en icke övæsentlig ökning i förbrukningen. Och på landsbygden anses numera hvarje större ladugård, svinhus o. d. böra beläggas med cement. Således förestår en användning i alltjemt vidgad skala. Och då enligt min mening en ökning af tullsatsen endast skulle medföra ett fördyrande af detta för den stora allmänheten så viktiga förbrukningsämne, ber jag, såsom sagdt, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Grefve Klingspor: Till hvad den föregående värde talaren yttrat har jag icke mycket att tillägga. Men då jag inom utskottet biträdt det slut, hvartill utskottet kommit, skall jag be att med några ord få bemöta hvad den förste ärade talaren yttrade: Han sade, att af statistiken syntes, att tillräckligt skydd för cementen icke fanns. Men när jag läser statistiken, får jag den uppfattning, att deraf just framgår, att skyddet är fullt tillräckligt. Om vi genomgå de statistiska siffrorna för tre, fyra år tillbaka, finna vi, att utförseln ökat från 7,000,000 kilogram år 1889 till 41,000,000 kilogram år 1893 sålunda nästan sexdubblats, då deremot införseln år 1893 utgjorde endast 800,000 kilogram mot omkring 6,000,000 kilogram år 1889. Här af synes ju, att skyddet verkat mycket kraftigt och, såsom sagdt, är fullt tillräckligt. Den tull, som nu gäller för cement, utgör ungefär 10 à 11 procent af varans värde, och med den dryga fraktkostnad, som cement betingar, lärer väl denna tull utgöra fullt tillräckligt skydd. En tullsats sådan som den föreslagna skulle utgöra ungefär 1 krona 5 öre per fat eller omkring 18 procent af varans värde. Denna tullsats synes mig verkligen under nuvarande förhållanden vara alltför hög. Jag tror därför, att det är mycket klokare att behålla den tull, som för närvarande är gällande, och yrkar förty bifall till utskottets hemställan.

Herr Ljungberg: Bevillningsutskottet har utan tvifvel haft skenbara grunder för sitt afslag å motionen, men dessa grunder äro

också endast *skenbara*. Det talas om minskad införsel och ökad utförsel af cement. Hvad den senare beträffar, är ju allmänt bekant, att tillverkningen måste drifvas i den stora skala, att fabrikerne kunna behålla sina arbetare, hvaraf följden blir en utförsel, som knappast betalar sig. Hvad *införseln* beträffar, så uppgifves i betänkanudet, att densamma år 1893 utgjorde 852,251 kilogram, men nu är upplyst, att den år 1894 uppgått till omkring 2 millioner kilogram. En föregående talare har sagt, att den ökade tillverkningen visar, att det icke står illa till med denna industri, men jag förstår icke, huru han kan draga den slutsatsen af siffrorna för de sista åren, ty dessa visa tvärtom, att tillverkningen under år 1892 var ungefär 2 millioner kilogram mindre än under 1891. Det är väl alldeles nödvändigt att understödja en näring, hvars tillverkning, i följd af den stora och alltjemt växande förbrukningen af cement, är så vigtig för landet. Och anser jag därför, att den lilla tull, som hittills funnits och visat sig otillräcklig, bör höjas. Den enda betänklighet, jag skulle kunna hafva mot reservanternas yrkande, är, att för närvarande cement i alla fall och i stigande skala från Norge tullfritt införes. År 1887 infördes derifrån 14,000, 1891 112,000, och 1893 245,000 kilogram. Således en ofantlig ökning. Men man har utan tvifvel icke velat fästa afseende dervid, emedan man hoppats att få den makalösa mellanrikslagen upphäfd. Och det är under denna förutsättning som äfven jag önskar en för ifrågavarande handtering mera betryggande lagstiftning och ber att få instämma i reservanternas yrkande.

Herr Almström: En föregående talare har såsom skäl för sitt yrkande om bifall till utskottets förslag anført, att den stora export af cement, som för närvarande eger rum, skulle bevisa, att cementfabrikationen icke behöfver vidare skydd. Jag tror för min del att han deri begär ett misstag. Såsom redan framhållits, visar erfarenheten, att cementfabrikationen med de nuvarande prisen icke är lönande, och att, om också importen af cement från utlandet, jemförd med exporten och med tillverkningen inom landet, är ringa, är det dock ett faktum, att den lilla kvantitet af utländsk vara, som införes i landet, i detta fall liksom i alla andra, verkar tryckande på priset för det svenska fabrikatet. För alla dem, som hafva inhemska varor att sälja, är väl bekant, att om en utländsk vara, äfven i ringa mängd, här i landet utbjudes till ett pris, understigande det vanligen gällande, få afnämarna snart kannedom härom. Så följer en påtryckning på fabrikanterna att sänka priset, och denna påtryckning har ofta till följd att priset måste nedsättas.

Den tullsats, som för närvarande är åsatt cement, uppgår icke till mer än omkring 10 % af varans värde. En tunna cement vägende 180 kilogram kostar nemligen i detaljhandeln från 7 kronor 50 öre till 8 kronor 25 öre. Jag vill hemställa till alla dem af eder, mine herrar, som hafva insigt i dylika förhållanden, huruvida de anse, att en tullsats af 10 % af varans värde är en skyddstull. Jag tror, att jag skall få till svar, att kommer man under 15 à 20 % af varans värde, så verkar tullen icke såsom skyddstull utan såsom finanstill.

De skäl, som anförts för bibehållande af den nuvarande tullsatsen,

Höjning af
tullen å cement.
(Forts.)

Höjning af tullen å cement. nemligen den ökade förbrukningen och den ökade tillverkning, som i följd häraf skall komma att ega rum, utgöra för mig en ytterligare anledning att ställa tillverkningen på en sådan fot, att den kan konkurrera med den utländska och fortfarande bära sig. Ju större förbrukningen är, dess viktigare är det att för landet och de svenska arbetarne behålla tillverkningen. Jag ber att få yrka bifall till reservanternas förslag.

(Forts.)

Friherre Klingspor: Jag ber först och främst att få instämma i de yttranden, som blifvit afgifna af dem, som yrkat bifall till reservationen. Herr Almgren har påstått att många omständigheter bidragit till det ogynsamma resultatet af cementfabrikationen. Sant är visserligen, att så är, och det som mest bidragit dertill är, att konsumtionen inom landet ännu är för liten för att kunna upptaga tillverkningen. Fabriker för denna tillverkning kunna icke byggas i alltför liten skala. Och dock är att märka, att alla våra fabriker tillsammans icke hafva så stor tillverkning som en enda större fabrik utomlands, hvarför våra fabriker kunna anses såsom små, ja de flesta rent af såsom obetydliga.

Vidare har framhållits, att fraktförhållandena skulle vara så fördelaktiga för ifrågavarande fabrikation. Jag representerar en cementfabrik, hvars läge inuti landet är synnerligen naturligt, då råvaran finnes der i stor mängd, och som är anlagd i jernförelsevis liten skala. Då dess afsättning inom de närmaste orterna är för liten, så att den der icke har afsättning för mer än en tredjedel af hela tillverkningen, kanske icke ens för så mycket, är fabriken naturligtvis för återstoden hänvisad till de större afsättningsorterna, hvilka, såsom vi veta, i vårt land äro belägna vid kusten: Stockholm, Göteborg och Skåne. Jag vill nu endast beröra Stockholm och Göteborg. För att komma till Göteborg, har man att för färden genom Trollhätte kanal erlægga icke så obetydliga afgifter, hvilka verka såsom en särskild skatt, under det att transporten från Danmark öfver Kattegat betingar en fraktkostnad, som uppgår till omkring hälften. Vid transport till Stockholm ställa sig förhållandena ännu ogynsammare. På jernväg uppgår frakten till fyra gånger så mycket som transporten från de tyska hamnarna till denna vår största afsättningsplats betingar. Äfven vid sändning kanalvägen ställa sig förhållandena mycket ogynsamma. Frakten uppgår i sådant fall ungefär till den tull, som nu begäres, och utgör nära hälften af jernvägsfrakten.

Herr Almgren talade om den ringa importen och påstod, att den icke hade något större inflytande. Men han sade också, att den ökning importen visar beror på *ökad* konsumtion inom landet. Jag tror att denna åsigt är oriktig. Den ökade konsumtionen inom landet är icke af beskaffenhet att framkalla en ökad import, då tillverkningen inom landet är dubbelt så stor som behofvet. Den ökade importen beror på, att de utländska fabrikanter, som icke hafva afsättning för sin tillverkning inom eget land, söka tränga sig in och sälja till billigare pris. Naturligtvis söker den tyska fabrikanten liksom den svenska att afsätta sina alster inom andra länder och får nöja sig för denna

afsättning med mycket låga pris. En gifven följd häraf kan bli, att det kapitalfattigaste landet får svårt att uppehålla cementfabrikerna emot öfvermågtig konkurrens. För vår egen export kan någon vinst icke påräknas på grund af de förhållanden, jag nyss framhållit.

Höjning af
tullen å cement.
(Forts.)

Grefve Klingspor framhöll, att statistiken visade, att cementindustrien gått framåt. I fråga härom vill jag erinra, att denna industris läge för tre år sedan var vida fördelaktigare än nu. Och det är detta, som påkallar ett kraftigare skydd för denna industri. Derför ber jag att få uttala den förhoppning, att kammaren skall beakta cementindustriens svåra läge. Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Cederberg: Jag vill fråga den siste talaren, hvilken jernväg Visby cementfabrik måste begagna för att få sin cement till Stockholm. Jag vill också fråga honom, hvilken jernväg Ölands cementfabrik behöfver begagna för att få sitt fabrikat till Stockholm. Hela detta tal om att jernvägsfrakterna ställa sig så dyra för den svenska cementen, under det att den tyska cementen skulle vara hänvisad att transporteras uteslutande på sjön, synes mig i denna fråga betyda rakt ingenting. Jag ber naturligtvis att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Friherre Klingspor: Då jag blifvit direkt uppfordrad härtill, vill jag nämna, att hvad jag framhöll gälde den cementfabrik, för hvilken jag är representant, och hvilken är belägen vid Venern. Detta torde ock tydligt hafva framgått af mitt yttrande.

Herr Cederberg: Om den värde talaren, såsom han nu uppgaf, sitter här som representant för eu viss cementfabrik, erkänner jag, att han har rätt; men jag betviflar, att kammaren anser sig berättigad att på liknande grund fatta sitt beslut.

Herr Poignant: Jag har visserligen icke den äran att representera Visby cementfabrik, men da jag är representant för Gotland, kan jag svara den ärade talaren, som frågade, på hvilken jernväg Visby cementfabrik måste transportera sitt cement för att komma till Stockholm. Den ärade talaren trodde, att transporten icke behöfde ske, och måhända icke kunde ske, på jernväg. Ja, hela vägen kan den icke ske på jernväg, men icke en enda tunna har man på en lång tid, under denna svåra vinter, kunnat transportera sjöledes från Visby direkt till Stockholm, utan man har måst söka sig väg antingen öfver Öland och vidare öfver Kalmarsund samt sedermera från Kalmar på jernväg till Stockholm, eller också till Vesterviks skärgård, der man fått taga sig fram öfver hafsisen till jernväg, på hvilken man kan föra cement till Stockholm. Det är dock icke dessa undantagsförhållanden, som åstadkomma behof af skydd för Visby cementfabrik. Ehuru cementtillverkningen är för Gotland liksom för flera andra delar af riket den mest naturliga, man gerna kan tänka sig, måste dock näringen tills vidare kraftigt skyddas, helst den haft och har att kämpa med mycket stora svårigheter gent emot de öfvermågtiga tyska och andra utländska

Höjning af fabriker, som bjuda ut cement här i Sverige till underpris, i afsigt att tullen å cement döda den svenska cementindustrien och sedan höja prisen.
(Forts.) Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr Philipson: Då af en föregående talare här har med någorlunda skärpa pointerats, hurusom en hvar, som yrkade bifall till reservanternas förslag, vore representant för något cementbolag eller någon cementfabrik, så har jag anhållit om ordet; och på samma gång jag ber att få tillkännagifva, att jag hvarken är representant för någon cementfabrik eller delegare i någon sådan, och att i min ort, i hela det län, till hvilket jag hör, icke finnes någon cementfabrik, vill jag ock gifva till känna, att ehuru jag såsom ledamot af bevillningsutskottet deltagit i detta ärendes behandling å afdelningen och dervid röstat för att utskottet måtte tillstyrka bifall till motionen, jag dock icke haft tillfälle att deltaga i ärendets slutliga behandling och sålunda ej varit berättigad afgifva reservation, men hvarför jag nu anhåller att i allo få förena mig med reservanterna och yrka bifall till motionen. Jag gör det af de skäl, som här af flere talare blifvit förebragta, och jag ber att få erinra de herrar, som så bjert framhållit betydelsen af den stora exporten och den mindre importen af artikeln cement, att detta förhållande för ett industrielt verk icke har den betydelse, som dessa herrar tyckas vilja tillmäta detsamma. Det kan icke nekas, att cementfabrikationen i vårt land är en bland de naturligaste näringarna och har alla förutsättningar för att lyckas och för att lemna sina delegare och sina arbetare en skäligen inkomst. Men, mine herrar, huru har förhållandet varit? Om herrarne behaga taga del af de resultat, hvilka vunnits vid cementfabrikerna, så skola herrarne finna, att denna export, som så bjert har framhållits, icke har ländt till någon vinst, utan att den har med nödvändighet skett för att få bort öfverproduktionen och dermed åstadkomma, att något kunde förtjenas på hvad som afyttrats för den inhemska förbrukningens behof. Men huru hafva prisen stält sig för den inhemska förbrukningen? Jo, så lågt, att förtjensten blifvit ringa, om ens någon, och hvarför? Jo, helt enkelt därför, att utbuden från utlandet till afnämare i vårt land till följd af den låga tullsatsen hafva gått så lågt, att de svenska fabrikanterna för att konkurrera med de utländska äfven å afsättningen inom landet hafva blifvit nästan utan förtjenst.

Af dessa skäl och de skäl, som föregående talare hafva anfört, anhåller jag om bifall till reservanternas förslag.

Friherre Barnekow: I likhet med föregående talare på östgötabänken kan jag icke inse annat, än att dessa siffror, som utskottet har återgifvit, verkligen tala för, att icke någon tullförhöjning i närvarande stund skulle vara behöflig. Jag säger i *närvarande stund*, ty sedan jag läst utskottets betänkande, kom mig till handa en annan skrift, deri det förklaras, att importen af cement stigit betydligt under 1894. Jag beklagar, att utskottet icke varit i tillfälle att lemna dessa upplysningar, lika väl som en enskild person, ty det kan vara möjligt, att importen stigit så, att det blifvit oroväckande, och att man därför också kunde tänka sig möjligheten af att öka tullskyddet, men i när-

varande stund tror jag icke, att det behöfs. Jag anser det mycket svårt att skydda en sådan näring som denna genom förhöjdt tullskydd, ty den arbetar till hufvudsaklig del på export, och det kan sägas, att vi lefva i reciproitetens tidevarf; det kan vara en möjlighet, att om vi höja tullen på cement, kan tullen äfven i andra länder blifva höjd och derigenom exporten för oss omöjliggöras.

*Höjning af
tullen å cement.
(Forts.)*

En ärad talare sade, att vi skulle sätta tullen så högt, att vi kunde tillverka inom landet allt, som behöfdes. Men om vi sätta tullen så högt, att all tillverkning inom landet säljes, men vi på samma gång genom att höja tullen omöjliggöra någon export, så hemställer jag, om fabrikanterna skulle vara nöjda dermed. Hvar skulle de göra af de 40 millioner kilogram, som nu exporteras?

Såsom frågan i närvarande stund föreligger, så, oaktadt jag är aktieegare i ett cementbolag, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Wærn: Jag har endast begärt ordet för att, då det talats så mycket om ökad import under sista året, fästa uppmärksamheten på, att denna ökade import dock endast varit en tredjedel af hvad den var 1889, då den enligt utskottets upplysning uppgick till 6 millioner kilogram. Nu skulle den stigit så ofantligt, att det skulle vara fara å färde, då den kommit till 2 millioner.

Vidare vill jag med afseende å uppgifterna om den farliga införseln från Norge nämna, att då en talare citerade hvad den var 1891 och 1893, så hoppade han öfver 1892, då den svenska statistiken icke vet af någon införsel.

Herr Reuterswärd: Jag trodde icke att denna lilla fråga skulle så uppröra herrarnes sinnen, så att den skulle framkalla en fullständig strid mellan frihandel och protektionism. Men jag finner, att här redan vexlats ganska många pikanta ord de olika meningarna emellan, och det vore rätt beklagligt, om vid fortsättningen af tulltaxans behandling vi skulle redan från början ställa oss på den ståndpunkten, att vi skulle försöka att upphetsa hvarandra.

Jag tillåter mig upplysa derom, att, med all aktning för de uppgifter, man får af statistiken, hvilka kunna i många afseenden vara upplysande, de dock icke alltid bevisa, hvad den andre talaren i ordningen här framhöll. Då vi jemföra export och import enligt den tabell, som finnes i utskottets betänkande, så antager den ärade talaren det som ett faktum, att när importen minskas och exporten ökas, så är detta ett bevis för att den ifrågavarande näringen bär sig. Jag skulle vilja säga den ärade talaren, och jag kan också förete bevis härför, att det finnes näringar i vårt land, som i närvarande stund hafva lika stor tillverkning och lika stor export som hittills, men ändock arbeta med förlust. Således bevisar icke alltid statistiken, att en näring, därför att den icke afstannat, utan till och med utvecklats sig, är en lönande näring. Jag har icke något enskildt intresse uti dessa cementfabriker, men jag har intresse för de svenska näringarna, och det är enligt mitt förmenande lyckligt, att i vårt land har uppväxt en sådan näring som den ifrågavarande och som redan har gjort så mycket godt genom att skaffa arbetsförtjenst och på samma gång ned-

Höjning af
tullen å cement.
(Forts.)

satt priset på cement rätt betydligt från den tid, då här i landet icke fanns någon cementfabrik, då, åtminstone i min ort, man fick betala 1 tunna cement med 13 à 14 kronor. Nu har priset, såsom herr Almström anförde, nedgått till kronor 7: 50 à 8: 25 per tunna, och jag är fullkomligt öfvertygad om, att detta beror på att det uppstått sådana fabriker här i landet, hvilket gjort att utlänningarne för att blifva af med sin öfverproduktion måst skicka cement till Sverige och taga, snart sagdt, hvad pris som helst därför. Således anser jag, att man icke måtte lägga allt för stor vikt vid hvad statistiken upplyser, utan taga till råds, huru det förhåller sig i verkligheten, och der förhåller det sig så, som jag sagt. Jag begagnar mig årligen ganska mycket af cement såsom ett förträffligt medel just för sådana behof, som den andre talaren i ordningen anförde. När man vet, huru stor golfyta ett fastage cement betäcker, och det nu är frågan om att förhöja priset för ett sådant fastage med kanske 20 till 30 öre, hvad spelar det för roll för den, som använder varan? Det gör på en hel golfyta måhända 1 eller 2 kronor. Men det är den skilnaden, att om jag köper svensk cement och händelsevis skulle få en förlegad vara — ty denna vara kan icke ligga i årtal utan att förlora sin bindande kraft — så kan jag hålla mig till den svenske fabrikanten och få rättelse, då deremot, om varan är utländsk, jag får hålla till godo dermed hurudan den än är. Det är därför jag säger, att jag gläder mig åt hvarje fabrikation, som uppstår här i landet och som kan dels nedsätta priset på varan, och dels bereda förtjenst åt våra arbetare. Landets välfärd beror till en viss grad på, att vi förr eller senare kunna få till stånd en industri, som icke blott bär sig, utan också är både landet och den stora arbetarebefolkningen till nytta.

Jag anhåller därför om afslag å utskottets betänkande och bifall till reservanternas förslag.

Herr Cavalli: Jag har begärt ordet blott därför att en talare på kristianstadsbänken gjorde en erinran om att utskottet i sitt betänkande icke redogjort för den import, som skulle egt rum under 1894, och om hvilken han på enskild väg fått den underrättelsen, att den skulle vara mycket stor. Den ärade talaren beklagade, att denna upplysning icke lemnats af utskottet. Jag vill då hänvisa honom till tredje sidan i utskottets betänkande, der det omnämnes, att utskottet använt *tillgängliga* officiella uppgifter. 1894 års statistik i denna del är ännu icke färdig, och utskottet kan således måhända hafva någon ursäkt för sitt förfarande. Utskottet får naturligen icke taga hänsyn till enskilda upplysningar, äfven om de äro något fullständigare än den nu lemnade, som lyder att importen under sista året stigit till belopp, som icke ens angifvits.

Jag skall bedja att mot den ärade talaren vidare få betona, att det är viktigt att skydda en industri, som förefinnes; om man först sedan den gått under, eller i det allra närmaste upphört att existera, höjer tullen, då är det för sent.

Friherre Klinckowström: Jag hade icke ämnat begära ordet i denna jemförelsevis lilla tullfråga, men när den spunnit sig ut,

tack vare herrar frihandlare af renaste vatten i kammaren och tack vare dem, som äro frihandlare under skyddsvänlig förklädnad, kan jag icke neka mig nöjet att äfven få mitt namn antecknad i protokollet i denna punkt. Jag är äfven af samma mening och kommer att med min röst votera med alla de ledamöter här i kammaren och de ledamöter i bevillningsutskottet, som hafva önskat att tullen på cement måtte från 40 ökas till 60 öre per 100 kilogram.

Jag har på min egendom använt mycket cement till beläggande af golf i ekonomibyggnader, och jag måste erkänna och loforda den svenska cementen framför den utländska. Men att det går illa för de svenska bolagen, har jag haft ett bevis på deri, att åtskilliga bolag i Sverige, för att få afsättning för sin vara, hafva nödgats upprätta affärskontor i hufvudstaden, der de mottaga beställningar på beläggande med cement af golfven i ekonomibyggnader och andra cementanläggningar. De hafva egna arbetare härför, och det är en ytterligare garanti för dem, som skola anlita dessa bolag, att kunna få en god vara och att få sjelfva beläggningen väl utförd. Jag anser, att den här diskussionen har varit nyttig, ehuru den på ett smärtsamt vis för oss verkliga tullskyddsvänner har öppnat ögonen på den icke ringa mängd af frihandlare, som finnes i denna kammare. Jag trodde, att vi hade expatrierat dem med undantag för Norrland, Stockholm, Göteborg och Malmö, men jag ser till min förundran, att de finnas här under protektionistisk förklädnad, till och med i bevillningsutskottet, som borde vara fritt från sådana herrar. Jag är rädd för att frihandelsbakterien har tagit sitt bo i vissa hjernor, der den förut varit fullkomligt bannlyst, och det vore att beklaga, när vi komma till de stora frågorna och till gemensam votering mellan båda kamrarna. Jag vill därför uppmana de herrar, som bruka hafva den godheten att tänka lika med mig i tullfrågor, att här stå på sig på allvar och votera med reservanterna.

Herr Almgren, Oscar: Jag ber om ursäkt, att jag ytterligare besvärar herrarna med några ord, men jag måste bemöta ett yttrande, som vändts direkt mot mig. Den mycket ärade talaren sade, att man ingalunda finge tillmäta den statistik, som förekommer här, någon vikt, ty det kunde hända, att ehuru statistiken visade sig vara gynsam, skulle dock sjelfva affären vara mycket dalig. Ja, det är möjligt, ty det finnes något som kallas konjunkturer, men jag tror icke, att man bör ställa anspråken på tullskydd så högt, att fabrikationen skall undandragas all vexling i konjunkturer. Man har sagt, att importen spelar icke någon roll, det är utbudet från utlandet, som äro hufvudsaken, det är dessa, som trycka på marknaden. Men dessa utbud förekomma icke annat, än när öfverproduktion på världsmarknaden eger rum, och mot dessa utbud finnes i sjelfva verket icke annat medel än importförbud. Men så långt skall man väl ändå icke vilja gå med afseende å denna fabrikation. Ty det bör beaktas, att byggnadsverksamheten, som legat nere nu under några år, och på grund af hvilken betryck just denna öfverproduktion inträffat, nu är på väg att taga upp sig, och då är att hoppas, att cementfabrikerna få full sysselsättning. Då skall det måhända visa sig, att tillverkningen inom landet

*Häjning af
tullen å cement.*
(Forts.)

Höjning af tullen å cement. icke är tillräcklig, ty så stor kan då den ökade förbrukningen af denna vara blifva, och stor sannolikhet förefinnes, att denna fabrikation snart nog ej blott skall taga ökad fart, utan äfven visa sig vara ekonomiskt fördelaktig.

(Forts.)

Herr de Laval: Jag skall bedja att få säga några ord i denna fråga. För att lättast göra mig förstadd, vill jag anföra, att för trettio år sedan, då jag var elev vid tekniska högskolan, fick jag af en lärare, professor Eneberg, höra uppgifvas ett förhållande, som har sin tillämpning äfven på nu förevarande fråga. Han talade om att han två gånger varit med om försök att åstadkomma knappfabrikation i Sverige. Man satte upp en liten fabrik och sökte göra så godt man kunde, sökte åstadkomma lika goda knappar som de utländska. Det gick en liten tid, men hvad hände sedan? Jo, agenterna för ett knapphus i England fingo order att bjuda under. De bjödo under, och fabriken gick ikull. Man gjorde ännu ett försök med samma resultat. Nu vill jag icke säga, att tullen alltid skall väga lika. Men i detta fall skulle jag vilja säga, att cementtullen icke skall hafva något annat mål än att helt enkelt sätta en bom för det okynne, som de utländska fabrikanterna utöfva, då de på detta sätt vilja skaffa sig den svenska marknaden. Antag, att jag hade en stor cementfabrik i utlandet, huru skulle jag bära mig åt för att lägga under mig den svenska marknaden? Denna marknad representerar 80 à 90 millioner kilogram, den vore ju värd ett försök. Huru skulle jag bära mig åt? Jo, jag har en stor tillverkning, temligen väl ordnad, temligen väl betald. Mina fabriker gå bra i Tyskland, jag får försöka skieka hit 300,000 à 400,000 kilogram. Jag behöfver icke taga den sämsta varan, men jag sätter ned priset, och bjuder ut varan t. ex. för halfva priset. Hvad blir följdén? Jo, det slår ned som en bomb. Köparne säga: från Tyskland få vi varan för det och det priset, men att fabrikanten då sålt till underpris, det har han icke skrivit dem på näsan. Jag påstår, att det är statens skyldighet att hjälpa till att motarbeta ett sådant sätt att förvärfva marknaden. Man behöfver icke stadga förbud. Men antag att förbud skulle stadgas, hvad blir följdén? Svenska cementen behöfver ändå icke stiga med ett enda öre, när man ser så klara tillverkningsciffror. Och så mycken tilltro bör man väl sätta till den svenska företagsamheten, att vi icke skola ligga och sofva och göra vår cement dålig därför att tysk cement icke kommer in. Och finnes nu någon som säger, att den svenska cementen är icke så bra, så måtte han väl orka betala tullen för åtminstone det prof utifrån, med hvilket han vill visa, att svenskarne icke göra sin cement ordentligt.

Jag vill emellertid uttala, att, man må sätta hur hög tull som helst, priset i Sverige stiger icke ändå, men vi kunna med tull hålla ute de otillbörliga försök, som ännu förekomma utifrån, att slå under sig den svenska marknaden.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, som öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att i afseende på förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bi-

fallas, dels ock, af herr *Cavalli*, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och antaga det förslag, som innefattades i den vid punkten afgifna reservation. *Höjning af tullen å cement.*
(Forts.)

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande af det utaf herr *Cavalli* framställda förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkten 1 af sitt betänkande n:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och antager det förslag, som innefattas i den vid punkten afgifna reservation.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 42;

Nej — 83.

Punkten 2.

Tull å elektriska glödlampor.

Herr *Almgren*, *Oscar*: Jag ber att få yrka återremiss af förevarande punkt. Utskottet har nemligen vid behandlingen af denna fråga synbarligen tagit mera hänsyn till de mer eller mindre berättigade krafven å skydd för enstaka fabriker, än jag anser det hafva bort göra, i betraktande af betydelsen att den elektriska belysningen i vårt land får utveckla sig utan svårigheter och ökade kostnader. Det torde näppeligen finnas något land i verlden, som så egnar sig för tillgodogörande af den elektriska belysningen som Sverige med dess många vattenfall. Liksom Sverige är det första landet på telefonens område, så borde det ock kunna blifva det främsta i fråga om den elektriska belysningen. Hvarje till och med det minsta samhälle i landet med härför lämpligt läge borde och skulle kunna förskaffa sig sådan belysning, och då borde icke förekomma, att detta belysningsmateriel, om nu tull derå skall beslutas, beläggas med enligt min tanke allt för hög tull.

Utskottet anser nu visserligen, att det visat mycket stor moderation, då det afstyrkt motionärernas förslag om en tull af 3 kronor 50 öre per kilogram och föreslagit tullen till 2 kronor 50 öre, men äfven denna tull är enligt min åsigt allt för hög. Utskottet uppgifver att den skulle

Tull å elek-
triska glöd-
lampor.
(Forts.)

utgöra 10 procent af värdet, men jag tror, att, om man närmare undersöker saken, man skall finna att den är väsentligen högre. Utskottet utgår från ett pris per glödlampa af 60 öre och från en vikt derå, som skulle medföra ett värde af 23 kronor per kilogram. Men i verkligheten är priset endast endast 45 å 50 öre, och af det slags lampor, som allmännast användes inom den elektriska belysningen, går ock på ett kilogram ett väsentligen mindre antal än utskottet uppgifvit. Jag har för att utröna förhållandet anställt en profräkning; och denna har visat, att det i medeltal endast går 25 sådana lampor på ett kilogram, hvilket efter ett pris af 50 öre för lampor gör 12 kronor 50 öre per kilogram, så att en lamporna åsatt tull af 2 kronor 50 öre per kilogram utgör i sjelfva verket 20 procent af värdet. Men en sådan tull innebär enligt mitt förmenande ett allt för stort fördyrande af denna för framtiden så viktiga nödvändighetsvara.

Efter en ganska låg beräkning anser man, att antalet i bruk vande glödlampor i Sverige för närvarande utgör omkring 200,000. Kostnaden för anbringande af en glödlampa med tillhörande ledningar är lågt beräknadt 20 kronor per styck, och alltså skulle det kapital, som här i landet är nedlagdt ensamt i glödlampor, redan nu uppgå till 4 millioner kronor; men med den snabba utveckling, den elektriska belysningen här synes få, är att antaga, att detta kapital inom få år skall vara mångdubbladt. Det kommer då att gälla ränta och amortering på tiotal millioner kronor, och då är det icke utan betydelse, om man har att göra med en vara, som liksom förut är tullfri, eller med en, som man belagt med tull af 15 å 20 procent af värdet. — För öfrigt har man härvid att taga i betraktande icke blott räntor och amortering, utan äfven den årliga förbrukningen af lampor. Dessa lampor hafva endast en mycket kort tillvaro; man uppgifver, att de måste ombytas hvarje år. En ökad kostnad för anskaffandet af glödlampor medför således en ökad kostnad för belysningen. Jag tror därför att i denna punkt, der vi stå inför ett så viktigt afgörande, en noggrannare utredning är af nöden — en utredning, som kommer att visa sig ännu mera behöflig i en följande punkt, der det är fråga om träd till elektriska ledningar.

Jag tager mig därför friheten att yrka återremiss af denna punkt.

Herr Stridsberg: Den tull af 3 kronor 50 öre pr kg., hvilken jag föreslagit, kan måhända vara för hög, och utskottet har visat goda skäl, hvarför den lämpligen bör sättas till 2 kronor 50 öre pr kg. Jag är ock tillfredsställd med detta förslag, och då denna tull icke utgör mer än 10 procent af värdet, kan man ej kalla den hög. Då en tull af denna storlek äfven öfverensstämmer med så många andra af våra tullar, kan jag ej finna det vara annat än fullkomligt rättvist att här åsätta en sådan tullsats. Som jag dessutom är öfvertygad, att den tillverkning, som finnes i landet, icke kommer att genom tullen fördyras för förbrukaren, så kan jag icke inse, att den föreslagna tullen kan annat än gagna vår industri. Jag får därför yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Almström: Herr Almgren har i sitt yttrande i denna fråga

utgått från samma grund, som han alltid gör, nemligen att ju vidsträcktare förbrukning en artikel har, desto viktigare är att densamma må beläggas med så liten tull som möjligt. Jag har redan förut uttalat en alldeles motsatt åsigt. Jag anser nemligen det vara en af det protektionistiska systemets grundprinciper, att man håller derpå, att ju större afsättning en vara har, desto viktigare är det att bibehålla dess tillverkning åt landet. När man, sasom herr Almgren och jag, utgår från alldeles olika förutsättningar, är det ju naturligt att man kommer till olika resultat.

Tull å elektriska glödlampor.
(Forts.)

Herr Almgren yrkade återremiss antagligen för att få så låg tull, att den allenast skulle verka sasom finanstull. Äfven om herr Almgrens beräkningar skulle vara riktiga, och elektriska glödlampor icke väga så mycket, som angifvits i utskottets betänkande, och icke heller hafva så högt värde, som der beräknats, hvilket jag betviflar vara fallet om alla storlekar tagas i beräkning, måste jag likväl anse den tullsats af 20 procent, som i sådant fall skulle uppstå, vara ganska lindrig. Hvad som kommer under 15 å 20 procent af värdet verkar icke sasom skyddstull, utan sasom finanstull. Enligt den beräkning, som varit tillgänglig i utskottet, väga 1,000 lampor i genomsitt 28,5 kilogram, när jag tager i betraktande både stora och små lampor. Med den af utskottet föreslagna tullsats, skulle alltså för 1,000 lampor utgå en tull af 71 kronor 25 öre. 1,000 lampor hafva ett värde af 6 kronor. Tullsatsen skulle således utgöra 11,8 procent, hvartill kommer den ringa förhöjning, som varans förtullning utan afdrag för närmaste emballage medförer.

Jag kan således icke se någon anledning till återremiss, utan yrkar bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jemlikt derunder förekomna yrkande propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt samt vidare derpå att punkten skulle visas åter till utskottet; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 3.

Ifrågasatt tull å fartyg.

Herr af Burén: År 1888 åsatte Riksdagen en värdetull af fartyg af 10 procent. Under de tre år, som denna tull fått verka, hafva icke allenast mekaniska verkstäderna utan också skeppsbyggerierna och plåtvalsverken haft fullt upp att göra med lönande beställningar. Detta framgår äfven af de officiella importsiffrorna i kommerskollegii berättelser.

År 1891 borttogs denna tull, hufvudsakligen i sjöfartsnäringsens intresse, men mot en reservation af alla ledamöter från Första Kammaren i bevillningsutskottet. Frågar jag nu, huruvida borttagandet af denna fartygstull inverkat gynsamt på sjöfartsnäringen eller om sjöfartsnäringen derigenom kommit i någon gynnammare ställning, så har jag fått det svaret af mina motståndare i bevillningsutskottet att så icke varit förhållandet, men att deremot icke allenast skeppsbyggerierna, utan ock mekaniska verkstäderna och de större valsverken, hvilka tillverka skeppsplåt, kommit i en mycket svår belägenhet. Im-

Ifrågasatt tullporten af fartyg, som, enligt kommerskollegii berättelser, år 1891 uppgick till ett värde af 374,740 kronor, sprang 1892 upp till ett värde af 3,013,945 kronor och utgjorde 1893 1,006,487 kronor. Importen af plåt, som 1891 utgjorde 611,845 kilogram, steg 1892 eller första året, hvarunder tullfrihet gälde, till 734,129 kilogram och 1893 var importen af plåt 1,274,948 kilogram. Jag har uppgifter från Bergsunds mekaniska verkstad, Lindholmens och Göteborgs mekaniska verkstäder, Kockums mekaniska verkstad och Eriksbergs mekaniska verkstad i Göteborg. Alla, med undantag af en, visa att skeppsbyggeriet nedgått till en obetydlighet. Endast Kockums mekaniska verkstad har haft fullt upp att göra, men detta lärer varit beroende derpå, att verkstaden haft en större beställning å en isbrytare för Malmö och en båt för svenska statens räkning. Jag har äfven uppgift från tillverkare af fartygsmateriel, och alla instämma i den åsigten, att deras tillverkning i och med fartygstullens borttagande betydligt nedgått. En skriver att, om ej tullen återinföres, få vi snart icke tillverka en enda plåt. Man finner häraf, att alla dessa industriella inrättningar, för hvilka vi i vårt land med våra goda materialier hafva alla naturliga förutsättningar, allt mera undergräfas. Härtill bidrager den omständigheten, att denna tullfrihet åtföljdes af en restitutionsbestämmelse, enligt hvilken tullen på fartygsmateriel kan få restitutionsvis återbekommas, icke allenast då fartyg byggas för utländsk räkning, utan äfven då fartyg byggas för svensk räkning. Den tull för skeppsplåt af 3 kronor pr 100 kg. och annan fartygsmateriel af 10 procent af värdet, hvilken nu finnes, har sålunda ingen betydelse, så länge denna onaturliga restitution får åtnjutas. Under sådana förhållanden har jag ansett mig böra till Riksdagen framställa en begäran att återtaga denna tull, och då sjöfartsnäringsen derigenom icke kan lida någon nämnvärd skada, men deremot skeppsbyggerierna och mekaniska verkstäderna, med den stora arbetspersonal, som der är anställd, skulle kunna räddas från ödeläggelse, har jag trott, att det icke skulle kunna anses vara oberättigadt att få denna tull återinförd. Man har sagt, att rederierna härigenom skulle lida, men gagnet för dem af tullfriheten har ett mycket tvifvelaktigt värde, enär de fartyg, de köpa från utlandet, icke hafva den hållbarhet och motståndskraft, som fartyg byggda af svenska materialier. Af Sverige, Norge och Danmark, som idka sjöfart i våra nordliga trakter, torde väl knappt någon deraf i dessa svåra tider hafva vinst, och är det någon, så är det väl konungariket Danmark, och detta trots att detta land har värdetull på fartyg.

Då sålunda borttagandet af fartygstullen år 1891 uppenbarligen var ett misstag, som bör rättas, anhåller jag om bifall till min reservation.

Herr Cavalli: Af hvad den siste ärade talaren anført såväl i sin motion som här i dag framgår med full tydlighet, att han med sitt förslag om tull å fartyg afsett att bereda ökade inkomster åt de inhemska plåtvalsverken och skeppsvarfven. Men hvem skall betala den ökade inkomst, som skulle tillkomma dessa verk? Jo, naturligen egarne af fartygen, det vill säga den svenska sjöfartsnäringsen. Den ärade motionären söker visserligen i sitt anförande i dag till minsta

möjliga dimensioner reducera olägenheterna för sjöfarten af denna tull, men han förnekade icke olägenheterna. *Frågasatt tull
å fartyg.
(Forts.)*

Det är ju ett af alla så känt och erkänt faktum, att det icke bestrides ens af dem, som ifrigt önska tull å fartyg, att sjöfartsnäringen här i landet är stadd i en sådan lägervall och ett sådant tillbakagående, att detta näppeligen kan sägas vara i lika hög grad fallet med någon annan näring. Detta sjöfartsnäringens betryck har vid mera än ett tillfälle varit föremål för öfverläggningar inom Riksdagen. Frågan om sättet för afhjelpande af detta betryck har också varit föremål för handläggning inom regeringen. Men frågan har likväl icke avancerat så långt, att något positivt förslag till betryckets afhjelpande föreligger. Kan väl under sådana förhållanden rätta tidpunkten nu vara inne att lägga tull å fartyg, hvarigenom sjöfartsnäringen komme i en ännu något sämre ställning? Jag begagnar med flit uttrycket »något sämre ställning» för att icke den förre talaren skall behöfva bemöta mig. Man kan drifva den satsen, att, om en näring lider betryck och det för betryckets afhjelpande kräfvos åtgärder, hvilka bereda en annan näring olägenheter, sådana åtgärder likväl kunna och böra genomföras; men att afhjelpa betrycket för en näring på bekostnad af en annan, hvilken redan står på branten af sin undergång, det är ett tillvägagående, som ej kan godkännas.

Dessa skäl hafva också varit bestämmande för utskottet, då det afstyrkt herr af Buréns motion, och till denna utskottets hemställan yrkar jag bifall.

Herr Rettig: För alla, som intressera sig för Sveriges sjöfart, väckte ifrågavarande motion icke så liten oro, då man fruktade, att Riksdagen möjligen skulle komma att fästa sig vid förslaget. Utskottet har emellertid vid behandlingen af denna fråga låtit sjöfartens intressen blifva bestämmande och till följd deraf hemställt om afslag på motionen, med undantag dock af två ledamöter, som mot utskottets förslag reserverat sig. Af reservanternas anförande skulle man tro, att det varit i sjöfartens intresse, som de yrkat bifall till den ifrågavarande tullsatsen. Men läser man motionen, finner man, att syftet icke varit ett sådant, utan att reservationen framkommit i plåtverkstädernas intresse. Det är emellertid icke tullfriheten på fartyg, som är anledningen till att de svenska verkstäderna icke sysselsättas af skeppsrederierna, utan det är de dåliga konjunkturerna. Skulle vi kunna bygga fartyg i Sverige och detta skulle löna sig, då först uppstode den andra frågan, den nemligen, om vi skola taga svensk eller engelsk plåt. Jag ber att få upplysa, att för närvarande svensk stålplåt noteras till kronor 14: 75 per 100 kilogram eller kronor 147: 50 per ton. Den engelska plåten kostar ungefär kronor 85: 50 per ton, och om man nu härtill lägger frakt och assurans, eller omkring 9: 50 per ton, så kommer man till ett pris af kronor 95 mot kronor 147: 50. Dertill skulle komma tullen kronor 30, så att priset med tull blefve kronor 125 för engelsk plåt mot 147: 50 för svensk. Da nu emellertid restitutionensrätt finnes medgifven, lär den väl också komma till användning, hvadan man kan säga, att priset står till kronor 95 mot kronor 147: 50. Föregående talare sade, att det är sämre kvalitet i den engelska plåten än i den

Ifrågasatt tull svenska. Detta är likväl ett misstag, ty de engelska fartygen måste byggas enligt bestämmelser af Lloyd eller Veritas, hvilka föreskrifvit *å fartyg.* de dimensioner och den hållfasthet, som plåten skall hafva. Dessa bestämmelser äro så skarpa, att de svenska verkstäderna hafva mycket svårt att fullgöra fordringarna. Det är konjunkturerna, som äro den verkliga anledningen till sjöfartsnäringsens betryck, och denna svårighet skall räcka, så länge länderna omgärda sig med tullar såsom en kinesisk mur. Tonnaget har vuxit för fort, men fordringarna derpå äro för små. Vidare hafva fraktförhållandena förändrats. Förut kunde man sysselsätta mindre fartyg på de transatlantiska hamnarne, men nu är detta en omöjlighet. För tjugu år sedan betraktades fartyg på 2,000 ton såsom stora. Nu anses de små. Man använder nu på Kina, Vestindien och Sydamerika fartyg på 4 à 5,000 ton, seglare med fyra master eller ångfartyg, som drivas fram med bränslebesparande maskiner och äro lätta att lossa och lasta m. m. Detta har gjort, att fraktfarten ändrat natur, och vi svenskar kunna icke följa med på transatlantiska vatten, utan måste hålla oss till europeiska hamnar. Af engelska fartyg ligger en del upplagd, då dessa icke kunna konkurrera med de större. Vi kunna därför begagna oss af tillfället att för billigt pris köpa fartyg, som kunna användas på mindre vatten. Dessa äro visserligen icke så bränslebesparande som de nya, men de ställa sig billigt, och på korta trader spelar ej heller bränslebesparingen en så utomordentlig roll. Ett fartyg, som lastar 400 à 600 standards, kostar nytt cirka 400,000 kronor. Ett äldre sådant, fullkomligt användbart, kan få köpas i England för 100 à 120 eller 130 tusen kronor. Jag får samma frakter för detta fartyg som för det dyrare och har naturligen ett billigare kapital att förränta.

Sedan 1891, då tullen upphörde, har man äfven begagnat sig af tullfriheten och anskaffat icke så obetydligt antal fartyg. I min lilla stad hafva vi inköpt sedan 1891 fem stora ångare mätande 5,000 register-ton. Man påstår nu, att den lilla tull, som ifrågasatts, icke skulle spela någon stor roll. Jo, det gör den visst, då det endast är med den största möda, som man kan få debet och kredit att gå ihop och få något öfver till räntor. Skulle nu läggas tull på fartyg, kunde följderna blifva, att, i stället för att vi med egna fartyg besörja exporten af våra trävaror och jern och i återfrakt importera kol från England, intresset hos de svenska rederierna skulle slappas. Man skulle uppgifva marknaden och låta utländingen komma hit och taga frakterna till stor nationalekonomisk förlust för oss. Vi skulle snart stå på samma punkt som Nordamerikas Förenta stater beträffande skeppsrederirörelsen. Amerika intog förr en mäktig ställning hvad kofferdifartyg beträffar. Det stod nästan bredvid England. Nu är det högst sällan man får se amerikanska fartyg. Alla trader mellan Europa och Amerika besörjas af europeiska fartyg. Det fins tre à fyra stora linier på England. De besörjas af engelska fartyg. Enahanda är förhållandet med trader mellan Amerika och Tyskland, Danmark, Holland, Belgien och Frankrike. Det finnes äfven ett mycket stort italienskt bolag, som besörjer fraktfart på Amerika. Orsaken är, att tullen på fartyg är för stor. Jag kände en stor man i Amerika, Austin Corbin, hvilken ingick till kongressen med begäran, att man skulle borttaga tullen på

fartyg, i hvilket fall han skulle insätta åtta fartyg mellan Amerika och England. Man svarade ett halsstarrigt nej och ville intet göra. Jag fruktar, att vi skulle stå på samma punkt, om vi skulle bifalla detta yrkande.

*frågnatt tull
å fartyg.
(Forts.)*

Jag anhåller därför i svenska handelsflottans namn om afslag å motionen och bifall till utskottets förslag.

Herr Almström: Vid behandlingen af denna fråga inom utskottet har jag varit mycket tveksam, huru jag skulle afgifva mitt votum, men på grund af upplysningar, som jag under hand förskaffat mig, har jag ansett mig böra ställa mig på motionärens ståndpunkt. Jag har nemligen funnit, att, sedan tullen på fartyg borttagits, klagomålen från sjöfartsnäringens idkare varit lika starka som förut, och vidare har det blifvit mig upplyst från skeppsvarf och mekaniska verkstäder, att deras förnämsta sysselsättning på sista tiden har varit att reparera hit införda fartyg af engelsk plåt. Jag slöt mig därför, som sagdt, till motionären.

Jag anser ock, att hvarken genom bibehållandet af tullfriheten å fartyg eller andra vid denna riksdag föreslagna medel något väsentligt gagn kan vinnas för sjöfartsnäringen, och jag styrkes i denna åsigt af den siste talarens anförande. Han nämnde, att fartyg, som här i Sverige skulle kosta 300 å 400 tusen kronor, kunnat från England inköpas till Gefle för 130 å 140 tusen kronor. Tullen på ett sådant fartyg skulle således belöpa sig till 13 å 14 tusen kronor. Med en amortering af 20 procent per år skulle således utgiften för tullen uppgå för rederiet till högst 2,800 kronor om året.

Tager jag åter i betraktande uppgiften från skeppsvarfven om de ofta förekommande reparationerna af sådana inköpta fartyg, tror jag, att, om i Sverige byggda fartyg användes, debet och kredit skulle ställa sig temligen lika för sjöfartsnäringen. Jag kan för min del icke tro, att det är fördelaktigt att importera i England utdömda fartyg; jag tror, att detta är en felkalkyl. Så länge fartygen äro dugliga, behållas och begagnas de i England, och först när de börja att år efter år tarfva dyrbara reparationer, säljas de. Jag tror, att om vi skola bereda sjöfartsnäringen något verksamt gagn, något som äfven jag önskar göra, detta måste ske på grundvalen af det förslag, sjöfartsnäringskomitén afgifvit; jag tror, att vi måste såsom flera andra länder tillgripa subvention och seglationspremier m. m. Först då skall den svenska skeppsfarten kunna konkurrera med de länder, der denna näring åtnjuter liknande fördelar.

Jag yrkar bifall till herr af Buréns motion.

Herr Fränckel: Jag föreställer mig, att vid behandlingen af denna fråga gäller att tillse, huruvida det handtag, man här kan lemna vår sjöfartsnäring, är af den beskaffenhet, att man för den skull bör uppoffra den protektionistiska princip, som måste anses ligga till grund för bestämmandet af alla de tullar, som hittills kommit till stånd. Om jag då ser saken från sjöfartsnäringens ståndpunkt, skulle väl, förmodar jag, den hjälp, denna näring skulle få genom tullfrihet för fartyg, bestå i möjligheten att utifrån förvärfva fartyg för billigare pris än det, för hvilket de här kunna åstadkommas. I afseende härå tror jag nu, att man lugnt kan säga, med hänsyn till sådana fartyg, som

*Ifrågasatt tull
å fartyg.
(Forts.)*

nu inköpas i utlandet, att den, som köper billigt, köper dyrt, och att det handtag, man ger sjöfartsnäringen, då man uppmuntrar till inköp utifrån af billigare och sämre båtar, är blott föga värdt. Från den dag, då Riksdagen frångick den protektionistiska principen och lemnade fartyg tullfria vid införseln, har ock, anser jag, sjöfartsnäringens utveckling gått i den riktning, att man kan säga, att de hit införda fartygen, hvilka till följd af sitt billiga pris inköpts från enligt mitt förmenande icke prima verkstäder, redan kostat så mycket i underhåll, att härigenom vida uppväges den besparing, som man genom tullfriheten trott sig vinna. Jag talar naturligtvis blott om stora ångbåtar, ty några andra fartyg torde det nu icke komma i fråga att anskaffa utifrån. Jag vet t. ex. att bolag i Göteborg och Halland på grund af det billiga priset, som lockade vederbörande egare, köpt ångbåtar, tillverkade vid sekunda verkstäder i Danmark och Tyskland, hvilkas underhållskostnad redan de första åren varit sådan, att båtarnes pris ställt sig vida högre, än om de varit köpta i Sverige till det der fordrade priset. Man har också hört uppgifvas, att svenska rederier från England inköpt stora fraktbåtar för koltransport, men att äfven dessa tyvärr befunnits i underhåll kosta betydligt mer än svenska båtar. Ja, till och med i England har man gjort enquêter, huru det kunde komma sig, att svenska ångbåtar, trots den dyrare anskaffningen, kunde trafikera med billigare drift- och reparationskostnader än engelska af samma slag.

Under sådana förhållanden tror jag, att man kan säga, att för sjöfartsnäringens upphjelpande fordras anskaffande icke af billiga, men af hållbara fartyg, och att näringen i alla händelser icke hjälpes derigenom. Då den protektionistiska principen gäller vid införsel af ångmaskiner och andra utensilier för byggnad af ångbåtar, bör då den färdiga ångbåten få tullfritt införas? Så länge som det är möjligt för de svenska verkstäderna att åstadkomma så godt arbete som hittills, anser jag, att det icke är någon anledning att i ett inbilladt sjöfartsnäringens intresse öfvergifva den protektionistiska principen i en så vigtig fråga.

Men hur förhåller sig saken, om jag ser den ur rent praktisk synpunkt? De ångbåtar, hvilka man önskar få införa utifrån, äro just dessa stora lastdragare, hvilka ganska lätt kunna byggas här i landet. Det hafva våra verkstäder mer än väl visat. Dessa båtar sluka betydliga quantiteter plåt, och plåttillverkningen beror i ganska hög grad häraf. Hur skall man då kunna förklara, att, ehuru man vill åstadkomma bättre vilkor för plåttillverkningen i landet, man ändock vill släppa lös införseln till landet af denna mängd utländska underhaltiga fabrikat endast för att konkurrera med den inhemska tillverkningen och trycka ned prisen?

Om jag vidare efterser, hvilken roll fartygstullen kan spela, så kostar t. ex. en ångbåt på 200,000 kronor, således en af de små större båtarna, i tull 20,000 kronor. Denna utgift kan nu amorteras med t. ex. 2,000 kronor årligen, för att båten skall kunna betala tullen. En sådan båt gör väl i allmänhet omkring tio resor under seglations-tiden. Amorteringen af tullen skulle således göra cirka 200 kronor per resa. Jag frågar då, hvad en sådan utgift kan hafva för betydelse,

då frakterna gå till tusentals kronor för hvarje resa. Kan man väl säga, att denna tull skulle vara så betungande för sjöfartsnäringen? Jag tror, i likhet med den föregående talaren, att resonnementet icke håller streck, att denna tull skulle spela så stor roll för sjöfartsnäringen, hvaremot den är af vida större betydelse för de svenska verkstäderna, som nu få konkurrera om sina fabrikat på marknaden med dessa sekunda utländska verkstäder, som använda sämre material. Hvad som vore vida viktigare för sjöfartsnäringen och skulle för den spela en stor roll, det vore deremot om man såge till, att vår sjöfart verkligen finge frakter för våra egna produkter och vår egen import. Men så är icke fallet. Det håller icke streck, hvad en föregående talare nämnde, att de stenkol, som hit införas, nu skulle fraktas af hufvudsakligen svenska fartyg. Om det vore möjligt att få frakt å egna fartyg för blott 17 procent af hela vår kolimport, skulle hela den svenska ångbåtsflottan på dessa trader hafva full sysselsättning, men det har man icke lyckats ernå. Man köper kolen fraktfritt här i landet, och de fraktas hit af engelska båtar, som taga svenska trävaror åter till England, och våra inhemska båtar få gå tomma.

Jag tror, att det är på det håll, jag nu nämnt, som hjälpen åt vår sjöfartsnäring skall sökas och icke genom att här frångå det protektionistiska systemet, som numera lyckligtvis redan åstadkommit, att Sveriges arbetare kunna få arbete inom landet och därför icke behöfva emigrera.

Jag yrkar bifall till herr af Buréns motion.

Herr Almgren, Oscar: Det är ganska egendomligt att från håll, der man egentligen icke kan åberopa sig på särskild fackkunskap, höra goda råd och föreskrifter lemnas, huru sjöfartsnäringen skall gå till väga för att kunna bestå i konkurrensen, och hurusom det skulle vara bättre att skaffa sig dyra svenska fartyg än att söka förvärfva fartyg utomlands, äfven om de der kunna fås både billigast och bäst.

Jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att vår handel med utlandet bedrifves endast till en tredjedel med svenska fartyg och till öfriga två tredjedelar med utländska. Det land, hvarmed vi hafva att utstå den starkaste konkurrensen, är Norge. Huru har nu den norska nationen gått till väga för att komma till den ståndpunkt, den intager inom skeppsfarten? Jo, just på det sätt, herr Rettig antydde, har den begagnat konjunkturerna för att skaffa sig billiga fartyg, der sådana kunna fås.

Nu säger man, att en tull på 10 procent spelar en så liten roll. Hvad gör en tull af ett par tusen kronor på ett fartyg? Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att utvecklingen här går i samma spår som i Norge. Ökningen i vår handelsflotta beror till största delen af ett för sjöfarten ökad intresse å landsbygden, såsom i Skåne, Blekinge och Roslagen. Der har man gått till väga liksom i Norge och köpt fartyg der, hvarest man kunnat finna dem billigast, och för dessa små bolag i landsorten är det ingen oväsentlig sak, om deras kapital måste blifva 10 procent större. För de stora bolagen i städerna går det på grund af styrelsemedlemmarnas enskilda tillgångar och genom anlåtande af andra utvägar lättare att, när de träffas af tillfälliga olyckor och

*Ifrågasatt till
å fartyg.
(Forts.)* befinna sig i ett kritiskt läge, skaffa sig ett lån, men på landsbygden är detta mycket svårare. Jag tror därför, att vi skulle genom åsättande af den föreslagna tullen gifva ett svårt slag åt särskildt den del af vår sjöfartsnäring, som bedrifves i landsorten.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Rettig: Jag ber endast att få bemöta ett par invändningar, som herr Fränckel gjort mot mig. Jag har icke sagt och ledsamt nog icke kunnat säga, att vår kolimport sker med våra egna fartyg. Jag vet allt för väl, att vi icke hafva tillräckligt antal fartyg dertill. Att en stor del kol säljes cif i Stockholm och skickas hit med engelska fartyg, är ock naturligt. Men vi söka på alla möjliga sätt befördra både importen och exporten med våra fartyg. Med afseende å fraktförhållandena finnes det emellertid äfven andra omständigheter att taga i betraktande. När jag t. ex. befraktar en ångare för en träläst till Frankrike, måste jag se till, om det bättre lönar sig att låta fartyget derifrån gå till en kolhamn i England och taga frakt derifrån hem än att låta det taga vattenballast och gå direkt hem för att så fort som möjligt kunna återvända med ny träläst. Detta är en räknefråga, som det är omöjligt att här afgöra.

Vidare yttrade herr Fränckel, att det är sämre kvalitet i den engelska plåten. Herr Fränckel, som är jernkarl, vet nog dock, att fartygsplåt icke får användas annat än efter L'loyds och Veritas' föreskrifter, och dessa äro fullt tillräckliga.

Också sade herr Fränckel, att de importerade fartygen äro sämre än dem vi bygga. Ja, icke är ett gammalt fartyg så godt som ett nytt, men jag har sjelf varit med om att köpa flera engelska fartyg, och jag har funnit dem vara goda och uppfylla alla billiga anspråk. Jag vet ock, att för någon tid sedan ett rederi här i Stockholm skulle anskaffa tvenne ångare, och som det var protektionistiskt och ville gynna svensk industri, bestälde det ett af fartygen vid en svensk verkstad, men det andra ansåg bolaget fördelaktigare att köpa från England.

Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets förslag.

Herr Almström: Jag begärde ordet med anledning af herr Almgrens anmärkning derom, att herr Fränckel och jag yttrat oss i denna fråga, ehuru vi icke deri äro sakkunnige. Jag anser dock, att vi skulle kunna en gång få stå till återtjenst åt herrar frihandlare, som här så ofta utan sakkunskap vidlyftigt deducerat, huru jordbruket och näringarna borde skötas. För öfrigt äro i denna fråga så bestämda siffror framlagda, att det här torde vara lättare än vanligt att yttra sig utan speciel insigt i yrket.

Jag får upprepa, att när kostnaden för ett större fartyg till följd af tullen icke ökas med mer än 12,000 å 14,000 kronor, så synes mig tullfriheten medföra en ytterst ringa besparing för sjöfartsnäringen. Kanske orsakar till och med den genom tullfriheten underlättade användningen af gamla engelska fartyg förlust, om man tager i betraktande de reparationer, dessa kräfva utöfver hvad fallet är med i landet byggda fartyg. Herr Rettig har visserligen förklarar, att han är be-

låten med de fartyg, han fått köpa, men han har kanske haft tur vid *frågasatt tull*
sina inköp. *å fartyg.*

Vidare får jag erinra om ett förhållande, som torde vara temligen enastående i vårt lands lagstiftning, nemligen, att, så snart ett fartyg säljes, vare sig till utlandet eller inom landet, restitution beviljas af tullen å de utländska materialerna. Härigenom förfaller i det närmaste helt och hållet det skydd, som man afsett att genom tullarna gifva de svenska plåtverkstäderna. Detta är en omsländighet, som äfven torde vara värd att beakta vid afgörandet af denna fråga. *(Forts.)*

Herr Stephens: Då denna fråga var före vid riksdagen 1891, tillstyrkte bevillningsutskottet tullens borttagande å fartyg, och jag befann mig då såsom reservant. Det kan således tyckas inkonsekvent, att jag numera ställt mig på motsatt ståndpunkt. Jag anser mig därför vara skyldig att lemna någon förklaring för denna min ståndpunkt.

Då det var fråga om att borttaga denna tull, hade man äfven anledning antaga, att någon verksam åtgärd skulle vidtagas för att upphjelpa vår viktiga sjöfartshandtering, hvilket dock icke inträffat. Vi få komma i håg, att denna handtering sysselsätter öfver 20,000 personer och inbringar öfver 30 millioner kronor årligen, utan att vi därför behöfva från landet afsända motsvarande varor. Således, då man vidare tager i betraktande, hvilka naturliga förutsättningar vårt land har för att vara en af världens mera framstående sjöfartsidkande nationer, är det af vikt, att man icke vidtager någon åtgärd, som kan verka hämmande på denna handtering, såvida icke derigenom skulle vinnas någonting verkligen stort. Motionären har nu framhållit, att sådant verkligen skulle vinnas. Han har beklagat, att vår skeppsplåt-handtering och våra mekaniska skeppsbyggerier hafva gått tillbaka, sedan tullen på fartyg upphäfdes. Jag har förgäfvets sökt finna, att så är förhållandet, och det är detta som förmått mig att nu motsätta mig återtagandet af tullen på fartyg. Om jag granskar statistiken, finner jag, att vi införde fartyg under den period, då tullen fanns, eller åren 1889—1890, för omkring 1,300,000 kronor om året. År 1891 upphäfdes tullen, men den togs icke bort förrän från och med det följande året, 1892. Derför väntade alla, som ämnade införa fartyg, att införa dem, till dess år 1892 inträdt. Följden blef också den, att då under år 1891 icke infördes fartyg för mer än 374,740 kronor, steg importen under det följande året till öfver 3,000,000 kronor. År 1893 kommo vi åter till normala förhållanden; då föll värdet af importerade fartyg till 1,006,478 kronor. Således har, så vidt jag kan se, tullens borttagande icke i någon nämnvärd grad befordrat importen af fartyg. Om jag tager medelsiffrorna för åren 1891—1893, finner jag, att det infördes årligen fartyg för 1,465,000 kronor mot 1,300,000 kronor under tullperioden. Således skulle hela skilnaden utgöra 165,000 kronor årligen, hvilket belopp dock icke spelar någon stor roll.

Om jag då ser till, huru denna fråga verkar på de mekaniska skeppsbyggerierna, finner jag, att under de tvenne åren 1889—1890, då tullen verkade, var exporten af fartyg, byggda i Sverige, 1,070,840 kronor pr år och under de tre följande åren årligen omkring 880,000

*Ifrågasatt tull
å fartyg.*
(Forts.)

kronor; således äfven der en ringa skilnad. Men med hänsyn till plåtfabrikationen tillverkades år 1892 8,138 ton grofplåt mot 10,721 ton år 1893. Således ökades denna tillverkning med 32 procent. Detta visar icke, att borttagandet af tullen på fartyg skulle verka minskning af plåttillverkningen.

Men så har man sagt, att importen af engelsk plåt ökats — ungefär fördubblats — från omkring 450,000 1889 till 918,835 kg. 1893. Men det är mycket lätt förklarligt, därför att samtidigt med att tullen på fartyg borttogs, lemnades tullrestitution å införd plåt, men icke endast för sådan plåt, som införts för tillverkning af exporterade fartyg, utan äfven för sådana fartyg, som vore ämnade för inhemsk sjöfart. Till följd af detta förändrade förhållande har man numera använt engelsk plåt äfven till mindre fartyg, som användas i inhemsk sjöfart, och detta är anledningen, hvarför importen ökats. Denna ökning har således ej föranledts deraf att tullen borttagits. Tullen kommer efter mitt förmenande icke att verka det ringaste på plåttillverkningen, så länge tullrestitutionen står kvar. Såsom här upplysts, kan man äfven med tull få engelsk plåt betydligt billigare än svensk plåt, och det är således icke tänkbart, att man skall kunna tvinga fartygsbyggarna att använda det dyrare svenska materialet, som för öfrigt funnit en betydligt större förbrukning inom landet, sedan tull åsatts ångpannor och andra maskiner. Exporten af plåt har gått ner från omkring 7 millioner kg. 1890 till $3\frac{1}{3}$ millioner kg. 1893, och jag antager, att skilnaden användts inom landet, men icke till fartyg och båtbyggeri, utan till andra ändamål, hvartill plåten bättre lämpar sig. Således kan jag icke tänka mig, att skeppsvarfven, de mekaniska verkstäderna och plåtvalsverken skulle få någon anmärkningsvärd nytta af ifrågavarande tull, under det att den utan tvifvel komme att verka skadligt för sjöfartshandteringen, hvilken till $\frac{5}{6}$ bedrifves i konkurrens med utländska fartyg och endast till $\frac{1}{6}$ är inhemsk sjöfart.

Hvad vår inhemska sjöfart beträffar, är det en känd sak, att der-till användas hufvudsakligen mindre fartyg. Dessa byggas i regeln på svenska varf, därför att de kunna erhållas billigare på de svenska än på de utländska varfven, och om herrarne tänka, att man genom att sätta tull på fartyg skulle kunna tvinga rederierna i Sverige att låta bygga sina fartyg vid svenska verkstäder, kan jag försäkra herrarne, att så icke blir förhållandet. England har under år 1894 ökat sin handelsflotta med 352,000 ton och dessutom sålt en massa fartyg af mindre lämplig beskaffenhet och sämre kvalitet. Det är dessa fartyg, som köpas af utlandet. En stor del har gått till Japan, men äfven några till Sverige och Norge. Dessa fartyg hafva sålts så billigt, att det är icke möjligt, att någon svensk verkstad skulle kunna åstadkomma för vissa ändamål tjenliga fartyg till motsvarande pris. Det är på en del trader, såsom hvar malm- och träfrakter förekomma, der billiga men mindre snabbgående fartyg användas, i hvilka fall stor hastighet icke spelar någon roll, utan der sjelfva inköpspriset å fartyget, i förhållande till de låga frakterna som erhållas, är hufvudsaken. Enligt min tro är det således icke tänkbart, att, hvilka åtgärder man än vidtager, man skall kunna tvinga rederierna att köpa dyra fartyg, då de äro fullt betjenta med de billigare fartygen.

Från alla synpunkter sedt, kan jag således icke finna annat, än att det vore ett missgrepp att nu sätta tull på fartyg, hvarför jag får yrka bifall till utskottets hemställan.

*frågasatt tull
å fartyg.
(Forts.)*

Herr af Burén: Jag begärde ordet för att bemöta en talare, som lagt i min mun ord, som jag icke har sagt. Herr Rettig påstod nemligen, att jag skulle hafva sagt, att den svenska plåten vore bättre än den utländska. Jag sade, att vi i vårt land med vårt goda material hade alla förutsättningar för att behålla den svenska marknaden för oss sjelfva. Jag vet väl, att numera genom förbättrade metoder utlandet äfven i afseende på kvaliteten tillverkar lika god plåt som Sverige, men vårt land har alla förutsättningar för att kunna fylla landets behof i detta afseende.

En annan ärad talare på stockholmsbänken yttrade, att sjöfarten bedrifves här till en tredjedel af svenska och till två tredjedelar af norska fartyg, hvilket just bevisar, att tullfrihet icke det minsta gagnat sjöfartsnäringen. Detta, synes mig, utgör tvärtom ett bevis för min åsigt, att tull bör sättas å fartyg.

Den nästföregående ärade talaren påstod, att den officiella statistiken talar mera för än mot tullfrihet. Jag ber honom vara god att taga reda på de uppgifter, jag här har i min hand, för att han må blifva i tillfälle att se, i hvilken svår ställning icke blott skeppsbyggerierna, utan äfven de mekaniska verkstäderna och plåtvalsverken befinna sig, och att bättre läsa och förstå sin statistik.

Jag anhåller fortfarande att få yrka bifall till reservationen.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med de yrkanden, som derunder framstälts, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 4.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Punkten 5.

Mom. a).

Herr Söderberg: Jag skall icke tillåta mig ingå på några kemiskt-tekniska frågor, utan ämnar endast hålla mig till den praktiska nyttan och gagnet af läderfabrikationen såväl för jordbruket som för hela svenska befolkningen under den tid den existerade. Såväl i städerna som ute på landsbygden fans ett flertal garfverier, som drefvos eller rättare förestodos af praktiska, i sitt yrke från barndomen utbildade

*Höjning af
tullen å sul-
läder och
bindsulläder.*

*Höjning af
tullen å sul-
läder och
bindsulläder.*

(Forts.)

män, hvilka tillverkade ett fabrikat, som i styrka och godhet vida öfverträffade det, som nu från utlandet i massor importerar. Men på grund af den stora import, som nu är rådande, hafva de flesta af dessa skickliga yrkesidkare måst nedlägga sin lädertillverkning och i stället etablerat sig såsom läderhandlande med importeradt färdiggjordt läder och skodon. Att en oerhördt stor nationel förlust häraf följer, bör hvar och en kunna inse, då endast Amerika öfver England på ett enda år (1884) till Sverige importerat för mer än fem millioner kronor sulläder. År 1894 importerades för öfver tre och en half millioner kronor.

Af andra lädersorter importerades 1893 för fyra och en half millioner kronor och skodon för nära en million kronor, således en import utifrån af färdigarbetadt läder uppgående i värde till nio millioner. Sedan kommer den stora förlusten för prisfall å svenskt råmaterial, i synnerhet på hudar och skinn af vår nötboskap, som nu icke gäller hälften i pris hvad det gälde för några år sedan. Dertill kommer en ofantligt stor nationel förlust genom minskad afsättning af bark, som förut efter de flesta af våra trädslag kunde afyttras till garfverierna och som icke inbringade så litet ärligen, hvilken råvara nu till stor del ligger och ruttnar i våra skogar. Och till sist kommer den oerhörda arbetsförlusten, som tillskyndas våra arbetare genom importen af färdigarbetadt läder och skodon.

Reservanterna hafva visserligen sagt, att man inom Sverige icke tillgodogjort sig de nya uppfinningarna inom läderindustrien, men efter hvad jag gjort mig underrättad om, lär det väl icke vara så mycket bevändt med de nya uppfinningarna inom lädertillverkningen. Varan lär bli sämre i samma mån den blir billigare. Hvad nu sulläder beträffar, lär det icke kunna tillverkas enligt den nya metoden. Läder- och skohandlarne erkänna villigt sjelfva, att det läder, som är tillverkad efter de omnämnda nya metoderna, icke är af prima beskaffenhet — icke ens skofabrikanterna äro fullt belättna med detta.

Det vore mycket mera att yttra i saken, men jag inskränker mig till att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Almgren, Oscar: Jag nödgas besvära herrarne med att å nyo begära ordet för att yrka afslag på utskottets hemställan. Utskottet anser, att den motivering, som är förebragt, alldeles tydligt gifver vid handen, att behof af förhöjd tull på sulläder föreligger. Jag anser, att den utredning, som sedan 1892 förebragts, alldeles otvetydigt gifver vid handen, att en sådan ökning icke är behöflig, och den erfarenhet, som man fått af den sedan 1893 offentliggjorda statistiken, styrker detta påstående. Den visar nemligen, att tillverkningen inom landet fortfarande håller sig vid ungefär samma siffror, 5½ millioner. Den var 1888 icke mer än 4,957,000. Importen har deremot minskats. Den var 1891 3,079,000 och 1892 icke mer än 2,882,000. Antalet garfveriarbetare håller sig nästan konstant vid samma siffra sedan lång tid tillbaka, omkring 1,700, och antalet handtverkare inom garfveriindustrien på samma sätt mellan sex och sju hundra. Således gifva sifferutredningarna vid handen, att något ökad behof af skydd egentligen icke förefinnes. Men jag skall bedja att särskildt få påminna om en sak, som jag påpekade redan 1893, nemligen be-

fintligheten af en mycket lifligt framåtstående industri, som arbetar för export på våra grannländer, hufvudsakligen på Norge, skomakerihand- teringen, som bedrifves hufvudsakligen i Nerike. Denna export på Norge har varit i ständigt stigande. Vid riksdagen år 1893, då jag påpekade detta, bemöttes det af en kamrat på stockholmsbanken med det påståendet, att han hade anledning antaga, att denna export bestod egentligen af skodon med träbottnar, som begagnades i södra Sverige och exporterades på Danmark, och att sullädet således dervid icke spelade någon roll. Detta gaf mig anledning att närmare undersöka saken, och fann jag dervid — på grund af den offentliggjorda norska statistiken öfver införseln till Norge från Sverige — att 1891 exporterades från Sverige 49,000 kg. skodon, deraf endast 4,900 med träbottnar och 40,000 med bottnar af läder. År 1893 hade exporten stigit till 61,500 kg., deraf endast 4,500 med träbottnar, alla öfriga läderskodon och deraf 9,000 kg. verkligt fina skodon af saffian och pressadt läder. Detta gifver vid handen, att här föreligger en verklig industri. Om man beräknar värdet af denna export efter det värde per kg., som kommerskollegii berättelse begagnar för skodon, nemligen 10 kronor, uppgår den till omkring 615,000 kronor. Det är således icke någon obetydlig industri. Det ligger för öppen dag, att om man nu fördyrar genom ökade tullsatser de materialier, som användas för denna fabrikation, försvåras, om icke omöjliggöres, densamma.

Höjning af tullen å sulläder och bindsulläder.
(Forts.)

Den föregående ärade talaren fäste uppmärksamheten på, att ett stort antal garfvere i Småland måst nedlägga sin handtering, om jag icke fattade honom orätt. Jag vet icke, om dessa garfvere i Småland i sjelfva verket kunna göra större anspråk på skydd — ett skydd, som man har svårt att motivera på grund af föreliggande siffror — än skomakeriarbetarne i Nerike, som sannolikt äro talrikare och som kunna hafva anspråk på att orubbadt få bibehålla sitt lefvebröd.

Jag ber slutligen att få påminna om utgången af denna fråga vid 1894 års riksdag. Då beslöt Första Kammaren just på grund af den utredning, som då förelåg, att afslå förslaget om höjning af tullen på sulläder med 60 röster mot 45. Jag hoppas för min del, att kammaren vidhåller sitt då fattade beslut, och yrkar afslag å utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Almström: Jag har många gånger förut yttrat mig i den nu föreliggande frågan, och jag skall nu blifva så kortfattad som möjligt, men jag har ansett mig böra taga till ordet för att bemöta den siste ärade talarens anförande.

Innan jag gör det, ber jag få påminna, att af alla de tullsatser, som af tullkomitén ifrågasattes och af Kongl. Maj:t föreslogos vid 1892 års riksdag, är denna, tullen på läder och skodon, nära nog den enda viktiga, som icke blifvit bifallen. Denna näring är således den enda, som undandragits det skydd, hvilket tillförsäkrades nästan alla andra svenska industrier. Och hvarför blef det så? Befinner sig denna näring i ett så blomstrande tillstånd, att man deri kan finna en anledning att icke bevilja densamma tullskydd? Visserligen icke! Den är sedan 1870-talet i ett starkt tillbakagående. Jag tillåter mig påminna, att de å denna vara gällande tullsatserna hafva varit följande.

Höjning af
tullen å sul-
läder och
bindsulläder.

(Forts.)

Före 1857 utgjorde tullen 88½ öre för kg., men nedsattes 1857 till 55 öre och i sammanhang med franska traktaten till 35,3 öre, men icke nog dermed: 1868 — således oberoende af den franska handels-traktaten — nedsattes tullen ytterligare till 23,5 öre och slutligen 1875 till 14,1 öre. Det ser ut, som om dessa nedsättningar varit straff-tullar, därför att representanterna för denna industri hade gent emot frihandeln, som då hade öfvertaget, fört protektionismens talan varmare än de flesta andra. Emellertid fann man sedermera att man gått för långt, och tullen höjdes 1886 till 24 öre. Men äfven denna förhöjning har visat sig vara alldeles otillräcklig för att vid full kraft bibehålla garfverinäringen, som i andra länder anses vara af den stora vigt, att man undviker allt som kan hindra dess utveckling.

I vårt land utgjorde tillverkningsvärdet för densamma år 1874 8,507,000 kronor. År 1888 hade det till följd af dess mindre gynnade ställning nedgått till 4,957,000 och uppgick 1892 till endast 5,494,881. Den siste talaren sade, att han i det förhållandet, att lädertillverkningen under de sista åren bibehållit samma ståndpunkt i afseende på tillverkningsvärde, såge ett bevis för, att dess ställning är tillfredsställande. Jag hemställer emellertid, om det må anses tillfredsställande, att, under det att den svenska industriens produktionsvärde i dess helhet sedan 1874 stigit med 80 procent eller från 168 millioner till öfver 300 millioner kronor, d. v. s. ökats med omkring 80 procent, en särskild näring under samma tid gått ned med mer än en tredjedel af hvad den förut var. Jag finner detta förhållande högst otillfredsställande. Det tyder på ett bestämdt tillbakagående och visar, att man icke fortfarande kan drifva yrket med förtjenst. Samma tillbakagående framträder deruti, att arbetarnes antal, som 1874 utgjorde 2,009, år 1892 hade nedgått till 1,736. Under samma tid, eller åren 1874—1893, steg värdet af importeradt läder från 3,715,066 kronor till 7,096,566 kronor.

I sin reservation hafva reservanterna angifvit orsaken till den svenska garfverihandlingens svåra ställning böra sökas deruti, att de svenska fabrikanterna icke velat eller kunnat göra sig till godo de nya och förbättrade tillverkningsmetoder, som nu användas i Amerika, och genom hvilka ett bättre och billigare material kunde framställas. Vi hafva i denna kammare af eu ärad talare redan vid en föregående riksdag fått höra en föreläsning, gående ut på att visa, huru de svenska garfvarne böra förfara för att få sin vara billigare och bättre, en föreläsning, såsom jag tror, mindre grundad på praktiska studier än möjligen på en i hast genomgången uppsats i ämnet. Jag tillmåter dessa råd icke högre värde än de motiv, reservanterna anført. Det är nemligen väl kändt, att det amerikanska läder, som importerats, väl är billigt, men i allmänhet icke kan anses såsom en god vara, och det ligger äfven i sakens natur, att det icke kan så vara, enär de snällgarfningsmetoder, som i Amerika användas, icke gifva så jemn och hållbar produkt som de äldre långsammare metoderna.

Reservanterna anföra äfven personliga skäl. Det synes dem icke att garfveriidkarnes ställning är så betryckt, att de behöfva hjälp. Detta är ju ett märkvärdigt skäl, och jag vill derpå endast svara, att om bland 553 garfveriidkare här i landet det finnes en och annan,

många äro de icke, som befinna sig i goda ekonomiska omständigheter, så beror detta derpå, att de varit med på den tiden, då rörelsen lönade sig bättre än nu, och att de derunder samlat kapital, som gör det möjligt att ännu upprätthålla rörelsen, ehuru med ringa eller ingen förtjänst.

Höjning af tullen å sultläder och bindsulläder.
(Forts.)

Såsom ett ytterligare skäl för afslag anförde herr Almgren, att man genom förhöjd tull skulle ofördelaktigt inverka på den under de senare åren tillkomna skofabrikationen. Jag vill derpå svara, att från skofabrikanternas sida framställes under förra riksdagen mycket varma önskingar om högre tull på skodon, och jag undrar icke derpå, ty exporten af skodon har varit och är fortfarande en obetydlighet i jämförelse med importen af samma vara. Det var emellertid en tillfredsställelse att höra herr Almgren uttala, att han funne tillvaron af en industri inom landet vara en fördel. Han talade om skotillverkningen i Örebro län, och huru viktigt det vore att för densamma bevara marknaden i Norge, till och med, om jag icke missuppfattade honom, viktigare än att för garfvarne i Småland betrygga deras existens. Hvad beträffar värdet af export och import af skodon, alla slag, ber jag få nämna, att år 1864 infördes deraf endast 1,157 kg., men 1893 ej mindre än 107,627 kg. till värde af 1,060,062 kronor. Utförseln, som 1890 uppgick till ett värde af 368,000 kronor, nedgick 1891 till 192,000 kronor och belöpte sig 1892 till 253,000 kronor.

Det är således icke någon stigande, utan en fallande utförsel, hvarom här kan blifva tal. Deremot tror jag, att en något större afsättning på produkterna af denna industri under senare åren vunnits inom landet.

Då herr Almgren nu anför ett yttrande, som jag fälde under tulldebatten vid sistlidne års riksdag, skall äfven jag bedja att få påminna om ett yttrande af honom vid samma tillfälle, då han, för att klargöra det vädliga i en ökning af tullen på läder och skodon, framhöll, huru derigenom de fattiga skolbarnen skulle hindras från en ordentlig skolgång, och hursom, på tillfrågan af skollärarynnorna efter orsaken till bortavaron från skolan, man ofta finge svaret, att det vore brist på skodon, som vallade detta. Med detta känsloskäl ville han framhålla nödvändigheten af att icke höja de nu gällande tullsatserna. Jag skall bedja att häremot få framhålla, att om man icke bereder dessa skolbarns föräldrar tillfälle att skaffa sig utkomst, skall det snart både för dem och barnen blifva brist icke blott på skodon, utan äfven på alla andra lifvets förnödenheter.

Säkert är, att sedan år 1888, då det s. k. nya systemet infördes, har tillverkningsvärdet för industri och näringar ökats från 191 millioner kronor till öfver 300 millioner, under det arbetarnes antal stigit från omkring 74,000 till omkring 113,000. Det är således nära 40,000 arbetare mer än förut, som genom detta nya system erhållit tillfälle till arbetsförtjänst. Jag tror att detta visar att vi haft rätt, då vi vid framhållandet af nyttan för landet af tullar sagt oss härvid icke blott se saken ur näringsidkarnes synpunkt, utan äfven med hänsyn till arbetarnes bästa samt att resultatet äfven utmynnat i en bättre ställning för dessa senare. Om vårt näringslif fortfarande arbetat under samma tryck af konkurrens med utlandet som förut, hvar skulle dessa

Höjning af
tullen å sul-
läder och
bindsulläder.
(Forts.)

40,000 arbetare med sina familjer erhållit arbetsförtjenst, synnerligast då emigrationen under dessa år starkt aftagit? Jag tror, att den siste ärade talaren och herrar frihandlare i allmänhet skola blifva mig svaret härpå skyldiga. Hopsummerar jag resultatet af de senare årens erfarenhet, finner jag, att ehuru produktionen stigit så mycket, har industriidkarnes ställning öfver hufvud taget derigenom icke synnerligen förbättrats — de flesta af dem arbeta fortfarande under bekymmersamma eller mindre fördelaktiga förhållanden — under det de arbetande klassernas vilkor hafva i stort sedt ovilkorligen undergått förändring till det bättre. Man lyssnar icke heller numera så villigt till talet om svälttullar med mera dylikt, som för någon tid sedan fann alltför god genklang hos en del af allmänheten.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Fagerholm: Jag har begärt ordet för att bemöta en ärad talares på stockholmsbänken, herr Almgrens, påstående, att enligt kommerskollegii berättelse för 1893 utförseln från Sverige af skodon skulle uppgå till 600,000 kronor, men det är icke så; enligt nämnda berättelse utfördes för 235,000 kronor; det är således på 365,000 kronor som hans uppgift skiljer sig från verkliga förhållandet.

Införseln af skodon, andra slag, uppgick samtidigt till ett värde af 977,000 kronor, men det är märkvärdigt, att tullstyrelsen vid uppskattningen af dessa »skodon andra slag» icke rättat sig efter tulltaxan, utan bedömt dem efter ett värde af 1 krona pr kg. I tulltaxan står, att arbeten af karduan, saffian, färgade, pressade skinn m. m. skola behandlas efter 6 kronor pr kilo, och att skodon skola tullbehandlas på grund af den vara, som användts till ofvanläder. Om generaltullstyrelsen varit konsekvent, skulle dessa »skodon andra slag» sålunda dragit en tull, som omöjliggjort all import. Jag vill vidare nämna, att under år 1893, då skodon af saffian m. m. infördes till värde af 41,680 kronor, utfördes af samma vara för 4,880 kronor, och detta bevisar, att vi böra hålla på vår egen garfveriindustri, så att den icke helt och hållet försvinner. Vår läder- och skodonsindustri kunde mycket väl fabricera allt, som för landets behof infördes af läder, skodon och läderfabrikat, hvaraf värdet nu uppgår till cirka 13 millioner årligen, ett belopp som verkligen synes mig vara allt för stort.

Herr Almgren sade vidare, att exporten på Norge af skodon från Örebro län vore så stor, att man borde tillmäta densamma en afgörande betydelse för denna fråga, men den ärade talaren hade kanske ej gjort sig reda för, hvarifrån denna industri tager sin råvara. Lädet för dessa exporterade skodon kommer just från de svenska garfverierna; hvarenda bit ofvanläder är af svensk tillverkning och af sullädet är äfven högst obetydligt utländskt vara.

Jag kan därför icke annat än på det högsta tillstyrka bifall till utskottets förslag.

Herr Almgren, Oscar: Jag begärde ordet för att protestera mot ett uttalande af min ärade kamrat på stockholmsbänken. Jag skulle, såsom han sade, hafva yttrat, att det vore viktigare att tillgodose skotillverkningens intresse på afsättning i Norge än garfvarnes i Småland att

fortfarande kunna bedriva sitt yrke. Något sådant har jag aldrig sagt; jag sökte endast framhålla, att båda intressena äro lika berättigade att tillgodoses.

Jag ber få fästa uppmärksamheten på, att för närvarande föreligger förslag att höja tullen på sulläder och i sammanhang dermed äfven på hudar och skinn, andra slag, liksom det äfven föreslås att höja tullen på skodon. Men sedan alla dessa tullar gått igenom, hvad hafva vi då att vänta nästa gång? Man kommer att yrka på förhöjning af tullen å läderarbeten af alla andra slag, sadelmakeriarbeten och koffertar med mera dylikt. Tullen höjes på råvaran och således blir det en mycket berättigad fordran, att äfven tullen på fabrikatet höjes. Mine herrar, hvar skall detta sluta? Det är en ändlös skruf; man ökar först på ett håll och sedan på ett annat, man ökar på nytt och så undan för undan. Jag har velat framhålla denna omständighet, ty äfven den torde böra inverka vid afgörandet af denna fråga.

*Höjning af
tullen å sul-
läder och
bindsulläder.
(Forts)*

Herr Philipson: Då genom franska handelstraktatens upphörande det tvång, som legat på flertalet af våra näringar och industrier, borttagits, hafva, såsom redan nämnts, de flesta näringar och industrigränar derefter hugnats med högre tullsatser. Endast garfverinäringen är i samma olyckliga läge som den var under franska handelstraktaten. Det synes mig således icke vara annat än en gärd af rättvisa och billighet, om man åt denna näring, hvilken såsom allmänt bekant för ett tylande lif, lemnar det skydd, som öfriga näringar redan fått.

Jag tror, att det skydd, som nu af motionären blifvit begärdt och af bevillningsutskottet föreslaget, icke är af den art, att det kan anses blifva betungande för konsumenterna i allmänhet, men dock lända till någon nytta för garfverinäringen. Att denna näring under de senare åren gått tillbaka, visa siffrorna tydligt.

Här har förklarats från dem, som motsätta sig bevillningsutskottets förslag, att dessa siffror ingenting bevisa. Jag skall därför ej heller tillåta mig att upprepa desamma, men jag ber att för herrarnes minne få framhålla en siffra, som återfinnes i tullkomiténs betänkande 1891 liksom i kommerskollegii uppgift öfver näringar och fabriker 1892 och hvilken betydelse ej bör underskattas. Det visar sig nemligen af tullkomiténs betänkande 1891, att 619 garfverier funnos i vårt land, men 1893 upplyser kommerskollegium, att år 1892 funnos endast 579 garfverier, således en minskning af 40 garfverier eller nära nog 7 procent. För mig vill det synas, som om detta dock hade en ej ringa betydelse och gäfvé anledning att tänka på, huruvida denna för vårt land ganska viktiga näring, på hvilken köpförmåga en hel del af jordbrukarnes afsättning af kreaturshudar nu beror, och hvilken näring är i fullkomligt nedgående, ej vore berättigad till den hjälp, som skulle afses med ett högre tullskydd. Man behöfver dessutom icke gå till statistiken, utan endast lita på den erfarenhet, som man sjelf har, om man deltagar i affärlifvet, för att finna, huru garfverierna år efter år minskas ej allenast till antal, utan äfven i afkastningsförmåga. På dessa skäl och då den begärda förhöjningen synes mig kunna lända till någon liten bättring för denna näring utan att alltför mycket

Höjning af tullen å sul-läder och bindsulläder. betunga allmänheten, anhåller jag att få yrka bifall till bevillnings-utskottets förslag i förevarande punkt.

(Forts.)

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmannen jemlikt derunder förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande moment hemställt samt vidare derpå att utskottets hemställan skulle afslås och nuvarande tullsats å ifrågavarande artiklar bibehållas; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i afseende å punkten 5 mom. a) af sitt betänkande n:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bibehålles nuvarande tullsats.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 89;

Nej — 32.

Mom b).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 6.

Ifrågasatt ändring af tullen å tagel.

Herr Wester: Det torde, dess bättre, vara ett enastående fall i vår tullagstiftning, att råvaran drager samma tull som den deraf förfärdigade produkten. Detta har desto större inverkan på en näring sådan som tagelindustrien, der cirka 10 procent af råvaran bortgår under bearbetningen. Vill man omintetgöra möjligheten för en industri att existera, så torde säkraste sättet vara att sätta samma tull på råvaran som på det färdiga fabrikatet. Denna regel gäller för all industri, och tagelindustrien gör derifrån intet undantag, hvarför rättelse i förevarande fall synes vara desto nödvändigare.

Tagelindustrien, som är en för vårt land så naturlig näring och icke kräfver några stora anläggningskostnader eller dyrbara maskiner, har dock fört en tynande tillvaro vid sidan af den utländska konkurrensen. Importen af tagel utgjorde 1893 50,400 kg., motsvarande ett värde af 111,000 kronor, således ej synnerligen stor, men dock för 111,000 kronor större än den borde vara. Huru stor tillverkningen inom

landet för närvarande är, kan naturligtvis icke uppgifvas, men endast *frågasatt än* vid tvenne tagelspinnerier här i staden har årligen tillverkats 10,000 *dring af tullen* kg. Om således denna näring hade haft ett tillräckligt och naturligt *å tagel.* skydd, skulle den helt visst kunnat fylla icke blott landets eget behof, utan ock lemna tillgång derutöfver till export. Detta till fromma lika väl för arbetarne som jordbruket. Vi hafva sett, huru Tysklands tagelindustri år för år utvecklats sig, så att dess tillverkningsvärde nu uppgår till mellan 3 och 4 millioner mark om året. Hvarför skulle den icke äfven i vårt land kunna utvecklas och föras framåt?

Jag kan emellertid icke finna motionärens förslag fullkomligt riktigt. 1 krona är nemligen en alldeles för hög tull för arbetadt tagel. Efter inhemtade upplysningar och fakta har jag beräknat behofvet af ifrågavarande tull och dervid kommit till det resultatet, att 30 öre utöfver tullen på råvaran är det minsta för arbetadt tagel, men ett högre belopp vill jag icke heller förorda. Utskottet säger, att denna »tullförhöjning skulle sannolikt rätt kämbart drabba möbelfabrikanter». Detta vågar jag bestrida. Till enklare möbler användes endast krollsplint, och på dyrbarare hade den föreslagna tullen ingen inverkan. Till en soffa, värd 200 kronor, användas 5 kg. tagel, hvadan tullförhöjningen skulle höja dess pris med 1 krona 50 öre eller med $3\frac{1}{4}\%$, men detta kan icke hafva något kämbart inflytande. Sedan säger utskottet, att en tullförhöjning skulle drabba sadelmakare, men här i staden användes icke tagel inom sist berörda yrke; det är tapetserare som nyttja det, men dem har utskottet icke nämnt.

Utskottet påstår slutligen, att denna näring icke är »af beskaffenhet att påkalla något särskildt skydd». Jag vet icke hvad utskottet menar med »beskaffenhet», men antager, att utskottet anser denna näring så ringa och obetydlig, att den därför icke förtjenar något skydd. Men äfven om den för närvarande är ringa, kunde den dock utan tvifvel utvecklas och blifva af större betydelse för vårt land liksom för Tyskland. Om den således, under närvarande förhållanden, hade ringa betydelse för landet, så hade den dock desto större betydelse för dem, som arbeta i denna näring. Då utskottet talar om denna närings beskaffenhet, så ber jag få säga, att det är just denna närings beskaffenhet, som gifvit mig anledning att i min ringa mån söka utverka rättvisa och hjälp å densamma: ty tagelindustrien lemnar ofta nog arbete och utkomst åt den fattigaste och svagaste delen af landets befolkning, och jag vågar nästan tro, att endast denna omständighet skall för denna kammare vara skäl nog bevilja äfven denna näring välbehöfligt och nödvändigt skydd. Denna tull skadar ingen, men gagnar de fattige.

Jag yrkar således, att kammaren måtte besluta, att en tull af 50 öre åsättes bearbetadt tagel samt en tull af 20 öre råvaran, allt per kilogram.

Herr af Burén: Då den uppfattning ofta gör sig gällande, att tullsatserna hjälpa de förmögne men deremot stjälpa dem, som icke äro det, har jag trott, att med den skilnad, som bör vara emellan tullen å råtaglet och den förädlade varan, man skulle hjälpa dessa små jordbrukare, som hafva rämnena till taglet. Man kan näppeligen

Ifrågasatt ännu finna någon naturligare näring i vårt land än den, der man kan upphemta råämnet ifrån söder till norr, ifrån herrgårdarne till den minsta torparestuga, der det finnes en häst eller ett nötkreatur. Det är därför jag ansett det vara af synnerlig vigt att få en högre tull på den förädlade varan, på det att uppmärksamheten måtte fästas på vigten af denna handtering.

(Forts.)

I utlandet finnas stora industriella etablissement för förädlade af råtagel. Jag förstår icke hvarför man hos oss, der man har råvaran öfver hela landet att tillgå, icke vill göra någonting för att åstadkomma en dylik industri. Det borde ligga i våra köpmäns eget intresse att, i stället för att uppmuntra det utländska arbetet, som de här göra, i stället uppmuntra och befrämja det svenska arbetet. Derigenom skulle man i vårt land få en större köpförmåga till stånd, hvilket man genom att bibehålla samma tullsats för såväl råvaran som den förädlade varan motarbetar.

Det är dessutom en omständighet, på hvilken jag vill fästa herrarnes uppmärksamhet, nemligen den, att detta förädlade tagel, som inkommer i vårt land, är till en icke obetydlig del uppblandadt med värdelös fiber, hvilket gör, att vi icke få en ärlig utan en ganska underhållig vara.

Då, enligt mitt förmenande, denna industri skulle i vårt land kunna uppammas till en allt större utveckling genom en förhöjd tull på den förädlade varan, då det obestriddigen är en oegentlighet att hafva samma tull på råvaran som på den förädlade varan och då, genom denna högre tull på den förädlade varan, allmogen i vårt land skulle komma till insigt om att denna råvara har ett stort värde och genom förädling kan bereda den mindre landtbrukaren en välbehöflig biförtjenst, anhåller jag, herr grefve och vice talman, att, då jag icke torde kunna påräkna bifall till min motion, få sluta mig till det yrkande, som af den föregående talaren framstälts.

Herr Stephens: Tagelindustrien kan delas i två olika afdelningar. Den ena utgör en mera fabriksmessig handtering af råvaran, under det att den andra afdelningen är att hänföra till hemslöjd. Den fabriksmessiga handteringen tillverkar i allmänhet en bättre produkt, då den sämre produkten tillverkas i hemmen, fångelserna och på landsorten i allmänhet bland fattigt folk. Jag har försökt få reda på, huru det förhåller sig med denna industri, och jag har der vid lag från tillförlitligt håll fått den upplysning, att den bättre kvaliteten af det tagel, som tillverkas här i landet, är fullt jemförlig med, om icke bättre än den utländska, samt ställer sig så mycket billigare i pris, att det icke kommer i fråga att här importera prima tagel från utlandet.

Hvad nu den andra kvaliteten tagel beträffar, är denna, till följd af det primitiva sätt, hvarpå varan behandlas, af en sämre kvalitet, hufvudsakligen med anledning deraf, att man icke kunnat borttaga den sträfvä och obehagliga lukt, som detta tagel har. Det är därför mindre begärligt, och är det hufvudsakligen med detta tagel af sämre kvalitet som det utländska sekunda taglet konkurrerar, hvilket senare dertill är i stor myckenhet uppblandadt med fiber och således egent-

ligen är en annan produkt. Jag skulle vilja jmföra det med margarin i förhållande till smör. — Det är nu denna senare vara, nemligen det sämre taglet, som hufvudsakligen importeras för att fylla behovet i och för billigare ändamål, och det är denna vara, som man nu vill söka utestänga genom att lägga tull på densamma. Ja, det kunde ju icke skada att utestänga de dåliga fabrikaten, men det har visat sig, att för olika ändamål behövas olika varor, och de billigare fabrikaten hafva nog sin plats inom industrierna såväl som de dyrare.

Jag tror således det för tagelindustrien vara bäst att ställa så till, att det svenska taglet blir så väl bearbetadt, att det kunde intaga platsen som prima vara; då skulle det icke behöfva befara någon konkurrens med det utländska taglet. Hvad som derutöfver behöfves här i landet tvingas vi i alla fall att importera, då man icke har tillräcklig tillgång på råvaran här i landet att fylla behovet.

Jag får således yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af förhandlingarna, att i afseende på förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Wester*, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och bifalla den i ämnet väckta motionen med den ändring, att tullsatsen för spunnet tagel, äfven sådant inblandadt med växtfiber, bestämdes till 50 öre per kilogram.

Sedermera gjorde herr vice talmannen propositioner jemlikt dessa begge yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Då emellertid votering äskades, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkten 6 af sitt betänkande n:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifalles den i ämnet väckta motionen med den ändring, att tullsatsen för spunnet tagel, äfven sådant inblandadt med växtfiber, bestämmas till 50 öre per kilogram.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 67;

Nej — 40.

Punkterna 7 och 8.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Ifrågasatt ändring af tullen å tagel.
(Forts.)

Ändrade be-
stämnelser om
tull å tråd
af koppar och
kopparlege-
ringar.

Punkten 9.

Herr Almgren, Oscar: På de skäl, jag haft äran anföra, när fråga var om att lägga tull på glödlampor, och hvilka skäl, med afseende å den nu föredragna punkten, blifvit ytterligare stärkta derigenom att Andra Kammaren nu återremitterat punkten, ber jag att få yrka återremiss.

Herr Almström: Jag ber, i motsats mot den siste talaren, få yrka bifall till utskottets förslag.

Jag anhåller att få påpeka, att, enligt nu gällande tulltaxa, tull är här lagd på råämnet, men icke på den färdiga varan. Koppartråd drager nemligen en tull af 10 öre per kilogram, men af koppartråd tillverkade kablar, utan isolering, äro tullfria. Den föreslagna förändringen härutinnan har ej heller mött något motstånd inom utskottet, utan har af detta enhälligt tillstyrkts. Den fråga, hvarom tvistigheter uppstått, har varit angående kablar ompressade med bly eller armerade med jern. Der har utskottet föreslagit en tull af 15 procent på kablar, som hålla högst $2\frac{1}{2}$ centimeter i diameter, men tullfrihet för kablar af gröfre diameter. Skälet till denna skilnad har varit, att de gröfre kablarne icke med någon utsigt till framgång kunna tillverkas inom landet, synnerligen som behöfvat af dem icke är så stort och gör sig gällande endast tidtals. Deremot hafva jernarmerade kablar om $2\frac{1}{2}$ centimeter redan här varit föremål för tillverkning. De blyompressade kablarne, angående hvilka reservanterna, om jag icke misstager mig, säga, att de icke kunna tillverkas i landet, komma dock enligt hvad för mig blifvit uppgifvet att blifva föremål för tillverkning, såvida den föreslagna tullen kommer till stånd.

Då den näst föregående talaren, på de skäl han anförde mot tullen på glödlampor, yrkade återremiss af den nu föredragna punkten, ber jag få upprepa det skäl, som jag då begagnade, att nemligen artiklar af detta slag blifva föremål för en alltmer växande tillverkning, hvilken bör bibehållas åt vårt eget land.

Jag yrkar bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr Almgren, Oscar: Jag gjorde mig skyldig till ett förbi-seende, då jag upplyste, att denna punkt skulle vara återremitterad af Andra Kammaren. Återremissen gälde den föregående punkten, angående glödlampor. I denna punkt har i Andra Kammaren ett från utskottets förslag afvikande beslut blifvit fattadt, hvilket är en tillräcklig anledning för mig att vidhålla mitt yrkande.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jemlikt de yrkanden, som derunder framstälts, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt samt vidare derpå att punkten skulle visas åter till utskottet; och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

*Punkten 10.**Höjning af
tullen å finare
slags papper.*

Herr Nisser, Martin Samuel: Jag har ansett mig böra reservera mig emot det beslut, hvartill utskottet här kommit. Utskottet säger nemligen, att det »medgifver riktigheten af motionärens åsigt, att tillverkningen af finare slags papper icke åtnjuter erforderligt skydd genom nu gällande tullsats för papper», och uttalar sig för en undersökning i tekniskt afseende rörande hit hörande artiklar. Jag är för min del alldeles öfvertygad om, att en utredning i tekniskt hänseende icke kan komma till något annat resultat än det, hvartill utskottet här kommit, att nemligen finare papper behöfver ett högre skydd. Jag tror icke heller, att en utredning i tekniskt hänseende skulle kunna underhjälpa eller afvärja de tulltekniska hinder, som skulle uppstå, i fall man tvingade de i tullkamrarne tjenstgörande att skilja på olika slag af papper.

Reservanterna hafva tagit sig friheten hemställa om en värdetull å papper af 15 procent. Utskottet säger, att någon tullförhöjning för vanligt tryck- och skrifpapper är icke behöflig, men denna tullsats kommer snarare att minska tullen å skrifpapper. Om dess pris icke är mer än 50 öre per kilo, blir tullen, enligt reservanternas förslag, 7 1/2 öre i stället för nu gällande 10 öre per kilo. Man skulle kunna invända, att värdetullar i allmänhet äro svåra att göra effektiva. Vi hafva dock värdetullar på en mängd saker, såsom elektriska mätare, instrument och maskiner o. s. v. Dervid måste man naturligtvis hålla sig till fakturan, som åtföljer varan. På samma gång jag nämner dessa fakturor, tror jag det vore nödvändigt, att § 5 i tulltaxeunderrättelserna blefve något omredigerad, just med hänsyn till att få dessa fakturor mera sanningsenliga än hittills varit händelsen.

I Amerika har man värdetull på papper, hvilken tull för finare pappersorter uppgår till 25 å 30 procent af varans värde. Då här af reservanterna föreslås endast 15 procent af värdet, torde detta väl icke vara att gå för långt.

Jag hemställer om bifall till reservanternas förslag.

Herr Cavalli: Utöfver de slag af papper, som upptagas i tulltaxan under n:is 483, 484 och 485, upptagas alla andra slag af papper i tulltaxan under ett nummer, 486, med en gemensam tullsats af 10 öre per kilogram. Det kan ju icke förnekas, att denna rubricering icke är fullt lämplig. Under denna rubrik faller nemligen papper af de mest olika sorter. Efter hvad utskottet varit i tillfälle att se, variera dessa i pris mellan 20 öre och 5 kronor per kilo. Om de sorter, som motionärerna säga kosta 10 å 15 kronor per kilo, har utskottet icke varit i tillfälle att få kännedom. Om jag således medgifver, att den nuvarande rubriceringen icke är fullt lämplig, så kan jag deremot icke vidgå, att vare sig motionärens eller reservanternas förslag äro bättre; förhållandet är tvärt om det motsatta.

Hvad motionärens förslag beträffar, så innebär det, utan att skilja upp denna vidlyftiga tullrubrik, en förhöjning i tullsatsen från 10 till 50 öre. Det är ju tydligt, att äfven om man kan sätta en tullsats af 50 öre på en vara, som är värd 5 kronor eller till och med har något

Höjning af tullen å finare slags papper. lägre värde, så kan man icke sätta en tullsats af 50 öre på en vara, som är värd 20 öre. Till följd deraf torde icke motionärens förslag böra vinna Riksdagens bifall.

(Forts.)

Reservanternas förslag är något bättre och kan tydligen räkna på anhängare bland dem, som röredraga värdetullar framför vigttullar. Men äfven om jag stode på denna ståndpunkt i fråga om tullagstiftningen, vill jag dock icke säga, att värdetullar lämpa sig för de varor, om hvilka här är fråga. Det skulle nemligen, för att en värdetull på denna vara skall blifva effektiv, krävas, att hvarje tullkammare hade tillgång på en med pappersindustrien förtrogen person, som noga kände till de olika pappersprisen. Nog kan man få en sådan person på ett och annat ställe, men hvarifrån få sådana vid *hvarje* tullkammare? Om värdetull skulle åsättas, blefve följden den, att samma vara infördes vid olika tullkamrar till olika tullsatser. Detta vore, med andra ord, att gifva en fördel åt vissa importörer på de andras bekostnad.

Nu invänder man — och den siste talaren antyde något ditåt — att tulltjenstemännen hafva fakturorna att hålla sig till, men han vidgick också, hvad allmänt känt är, att exportörerna gå sina kunders önskingar till möte jemväl beträffande fakturorna, d. v. s. de fakturor, som skola företes i tullverket; och sådana fall äro synnerligen talrika då *icke* fakturorna kunna läggas till grund för tullsatsens bestämmande.

Den siste ärade talaren angaf också såsom en lösning af frågan, att § 5 i tulltaxeunderrättelserna borde omredigeras så, att fakturorna blefve mera ärliga. Ja, kunde genom en redaktionsförändring af § 5 detta åstadkommas, då vore frågan löst, men jag befarar, att så icke kan ske.

Jag ber i öfrigt få påpeka att i § 5 i tulltaxeunderrättelserna fakturan visserligen angifves såsom en grund för tullens bestämmande, men det är dock icke den viktigaste grunden; den är ett supplement, en ledning för tulltjenstemännen, men den hufvudsakliga grunden för tullsatsens bestämmande är dock en annan. Tulltaxeunderrättelserna framhålla uttryckligen, att tullkammarens tjenstemän skola vara pligtige att anställa undersökningar rörande varornas värde och, oafsedt fakturan, med anledning af denna undersökning åsätta tull.

Det är på dessa grunder utskottet icke kunnat gå in på hvarken motionärens eller reservanternas förslag, och får jag därför anhålla om bifall till utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Philipson: Ehuru jag i någon mån delar utskottets ärade ordförandes betänkligheter beträffande införande af värdetullar å flera artiklar än hittills, ser jag likväl icke deruti den fara, som han framhållit. Fast hellre finner jag, att på några artiklar, som utgöra föremål för import till skada för vår industri, en värdetull kan vara både nyttig och nödig; och jag anser detta vara fallet just härvidlag. Bevillningsutskottet medgifver också sjelft »*rigtigheten af motionärens åsigt, att tillverkningen af finare slags papper icke åtnjuter erforderligt skydd genom nu gällande tullsats för papper*». I samma ögonblick, som det medgifves — och det medgifves från både protektionistiskt och frihandelsvänligt håll — att nuvarande tullsats icke lemnar erfor-

derligt skydd, ligger ju äfven i detta medgifvande ett uttalande, att man bör söka, på sätt som kan finnas lämpligt, åsätta en tull, som utgör erforderligt skydd. Höjning af
tullen å finare
slags papper.

(Forts.)

För min del har jag någon erfarenhet af pappersfabrikationen i vårt land, och jag får säga, att denna pappersfabrikation, som nu huf-sakligen består i tillverkning af det billigare, det sämre slaget af papper, hvilket till allra största delen utgör föremål för export, mycket väl skulle egna sig och med fördel egna sig åt tillverkningen af de finare och dyrbarare papperssorter, hvilka i ganska stor mängd hit införas. Här gäller nu frågan således, huruvida man icke borde — och jag, som deltagit i reservationen, anser naturligtvis att så bör ske — huruvida, säger jag, man icke borde träffa något sätt, hvarigenom dessa lyxartiklar, som kallas papper och hvilka uppgå till ett värde af 10, 12, 15 kronor per kilogram, borde drabbas af någon annan tullsats än den å papper, som har ett värde af 20 öre. Den tullsats, som af reservanterna blifvit ifrågasatt, är icke en tull, om hvilken man kan säga hvad man nu så gerna yttrar, då vi protektionister önska någon tull, att den kommer att drabba allmänheten. Jag för min del anser icke, att det är allmänheten, den stora allmänheten, som här af drabbas, utan denna tull, om den af Riksdagen antages, kommer att drabba dem, hvilka i ganska stor utsträckning använda detta lyxpapper, som endast och uteslutande begagnas för sådana föremål, som kunna hän-föras under ordet lyx. Ut af detta skäl anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen i enlighet med derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle antaga det förslag, som innefattades i den af herr M. Nisser med flere vid punkten afgifna reservation; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Philipson* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkten 10 af sitt betänkande n:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och antager det förslag, som innefattas i den af herr M. Nisser med flere vid punkten afgifna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut, sedan jemväl den förseglade sedeln öppnats, befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 58;

Nej — 59.

Punkterna 11 och 12.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 13.

*Ifrågasatt tull
å brukade och
slutna säckar.*

Herr Ekdahl: För den industri, här är i fråga, kan jag icke annat än beklaga det slut, hvartill utskottet kommit i denna punkt. Jag beder att få erinra derom, att, sedan Riksdagen 1888 beslutat en tull på juteväf, har här i landet uppstått en stor fabrikation af juteväfnad. Denna fabrikation, mine herrar, lemnar lefvebröd åt omkring 5,000 personer, men, såsom med alla företag i början, har den haft svårigheter att kämpa med och till följd deraf har den ej heller kunnat medföra det resultat, att ännu den ringaste utdelning lemnats på det nedlagda kapitalet, och några afskrifningar ha ej heller kunnat göras. Enligt hvad mig är fullkomligt känt, är detta åtminstone förhållandet vid den fabrik, som är förlagd i den stad, der jag är bosatt. Sedan emellertid dessa fabriker trots sig hafva öfvervunnit de svårigheter, hvarför nya företag alltid äro utsatta, kommer nu denna mördande konkurrens med begagnade säckar, som gör, att de ifrågavarande fabrikerens existens står helt och hållet på spel. Det har nemligen i utlandet arrangerats stora affärer speciell för begagnade säckar, som gå till de länder, der de kunna få tullfritt iuföras och således enligt nu gällande bestämmelser äfven hit till riket. Säckarne äro dock af olika kvalitet, och tullpersonalen har icke alltid tid att så noga undersöka dem, hvarför också, då de någon gång haft tillfälle att öppna de stora pressade balar, hvaruti säckarna varit inslagna, det inträffat, att dessa balar befunnits innehålla äfven icke begagnade säckar, och då har tullkammaren beslutat, att tull skulle erläggas för dessa; men de flesta af dessa balar hafva icke öppnats, och man kan antaga, att ett stort antal säckar gått tullfritt in, som eljest skulle hafva belagts med tull.

Ett af de skäl utskottet anfört är, att det icke kände, huru stor importen af tullfria säckar var förra året. Men med den storartade affärsrörelse, som nu drifves med säckar och då importen 1893 utgjorde dubbelt så mycket som 1892, har man allt skäl att antaga, att importen 1894 skall vara ännu mycket större. Att, såsom utskottet säger, någon del af dessa säckar är returnerad emballage, vill jag icke förneka, men någon »stor del» torde de icke utgöra. De returnerade säckarne äro nemligen sådana, som användts vid export af bark och träkol, och detta är icke någon stor export; något spanmål exporteras äfven från Skåne till Danmark, men detta är ej heller af särdeles betydelse. De säckar, som returnerats, kunna således icke utgöra någon stor del af importen.

Utskottet betonar vidare vigten för de fabriker, som tillverka konstgjorda gödningsämnen, att få billigt emballage. Detta förhållande

blef känt för mig, under det utskottet hade ärendet före till behand-
ling, och jag aflät då en skrivelse till utskottet med framställning, att
utskottet ville medgifva nämnda fabriker, att de säckar de använde
och hvilka äro af gröfre sort än de, som användas för mjöl, skulle få
gå in tullfria. Afven hemstälde jag, att säckar, som återkomma för
bark, kol och spanmål, skulle få tullfritt införas; och på förfrågan hos
tullstyrelsen förklarades, att hinder icke mötte mot en sådan anord-
ning. Men beklagligt nog har utskottet icke fäst något afseende vid
dessa framställningar.

*Ifrågasatt tull
å brukade och
slitna säckar.
(Forts.)*

Utskottet finner, »att juteindustrien icke kan anses mindre väl
tillgodosedd af tullagstiftningen», och anför till stöd härför de statisti-
ska uppgifterna angående införseln och utförseln af juteväf och säckar.
Men just dessa statistiska uppgifter ådagalägga den stora importen af
säckar och visa, att förhållandet icke är alls sådant, som utskottet för-
menat, utan ett alldeles motsatt, att denna industri icke är skyddad,
utan tager högst betydlig skada af importen af säckar. Jemför man
det skydd, andra textilindustrier hafva, t. ex. bomullsindustrien, med
det skydd juteväfsindustrien åtnjuter, så visar sig, huru föga den senares
intressen äro tillgodosedda. Billigare kvaliteter af bomullsväfnader,
såsom domestik, kunna tillverkas till samma pris som juteväf, men tull-
skyddet för den förra varan är 50 öre per kilo, medan tullen på jute-
väf är 10 öre, hvartill sedan kommer, att säckar få tullfritt införas,
då de anses vara begagnade.

Jag kan således icke finna, att utskottet haft rimliga skäl för sitt
afslag; och jag vill erinra om ett yttrande, som bevillningsutskottets
ordförande för en stund sedan fälde, nemligen att *man skall skydda
den industri, som finnes, innan det blir för sent*. Detta yttrande är
alldeles tillämpligt på denna juteindustri, och jag tillåter mig således
på grund häraf och hvad jag nu andragit att yrka bifall till motionen
och afslag på utskottets hemställan.

Herr Cavalli: Jag skall, då jag nu går att i korthet försvara
utskottets hemställan, icke begagna mig af det tillfälle, som kan hemtas
från motionärernas eget förslag, för att dermed vederlägga detsamma.
Jag skall tvärt om ställa mig ganska välvillig mot förslaget och säga,
att det i någon mån förtjenar afseende, ehuru sympatierna för det-
samma icke borde mynna ut i det förslag, som motionärerna framlagt.

Den af motionärerna åberopade siffran beträffande importen af den
ifrågavarande varan, hvilken siffra öfverensstämmer med den officiella
statistiken, är dock i det sammanhang, motionärerna användt den, icke
riktig. Det förhåller sig nemligen så, att då en tullpliktig vara blifvit
från riket utförd och å nyo importerat, kan tullfrihet för densamma
erhållas efter ansökan hos generaltullstyrelsen och sedan åtskilliga
omständigheter blifvit styrkta. Då sådant skett, upptages den i
tullstatistiken såsom reimportgods. Är varan återigen tullfri, be-
höfver tydligtvis icke någon sådan procedur vidtagas, och varan går
tullfri, vare sig den är reimporterad eller icke. Den siffra, hvarpa
motionärerna stödjade sig, är således icke riktig, då det gäller att
bedöma den omfattning, i hvilken importen af gamla *utländska* säckar
egt rum.

*Ifrågasatt tull
å brukade och
slitna säckar.
(Forts.)*

Den ärade motionären anförde, att juteindustrien vore i behöf af detta skydd; och han var så god att ihågkomma, hvad jag under diskussionen öfver en annan fråga yttrat. Men han skulle hafva tillagt hvad jag vidare sade, huru jag fullföljde den sats jag uttalade. Det är visserligen så, att för juteindustrien kan det vara till stor fördel, om denna tull kommer till stånd, men lika säkert är, att många andra industrier icke skulle befinna sig väl af densamma. Det är många, som klappat på bevillningsutskottets dörr och anhållit om bifall till denna framställning, men lika många hafva bestridt denna tulls nödvändighet och förklarar, att den för andra industrier skulle vara förlustbringande. Särskildt är detta förhållandet beträffande konstgödningsfabrikerna. Man hade i utskottet tänkt sig att lösa frågan på det sätt, att tullfriheten gjordes beroende på hvarje säcks vikt öfver eller under 1 kilogram. Men då denna vara kommer in i mycket stora jernbandade balar, och ett genomförande af en sådan tullbestämmelse skulle kräfva, att dessa balar öppnades och hvarje säck vägdes, måste denna tanke af praktiska skäl öfvergifvas. På dessa nu i korthet angifna grunder har utskottet enhälligt afstyrkt motionerna; och får jag till denna utskottets hemställan yrka bifall.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jemlikt de vrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla de i ämnet väckta motionerna, för så vidt de afsåge tulltaxans bestämmelser angående artikeln säckar; och förklarades den förra propositionen, som förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

*Ifrågasatt tull
å tjära.*

Punkten 14.

Herr af Burén: Denna begäran af en representant från höga Norden att få något skydd för en af de få industrier, som der uppe kunna bedrifvas, synes mig vara berättigad. Han klagar öfver den stora konkurrens, som öfvas med finsk tjära, och han säger, att han gerna underkastar sig de högre spanmålstillarne, blott han skulle kunna erhålla detta skydd. Mig synes därför, att motionärens framställning i alla afseenden bör röna ett erkännande, och jag kan ej förstå, att, om en tull härå sattes, man kommer att det minsta fördyra varan, ty produktionen af tjära inom vårt land är större än konsumtionen. Och jag har den åsigten, som jag vunnit af erfarenheten från andra industrier, exempelvis jernindustrien, att, der produktionen är större än konsumtionen, tullen icke ökar varans pris. Då jag nu vet, att det finnes millioner stubbar och detta synes mig vara ett råämne väl värdt att taga vara på, anhåller jag att få yrka bifall till motionärens förslag.

Herr Stephens: Produktionen af tjära i Sverige är betydligt större än konsumtionen. Deraf skulle man kunna antaga, att någon import icke behöfde förekomma. Men förhållandet lär vara det, att den svenska tjäran står på den utländska marknaden i bättre renommé och till högre pris än den finska. Följden häraf blir, att ej obetyd-

ligt finsk tjära skickas öfver till Sverige och härifrån exporteras såsom svensk eller stockholmstjära. En del af den finska tjäran finner visserligen användning i Sverige, likasom äfven en del af den svenska, men den största delen går på utlandet. Importen af tjära år 1893 var 2,308,252 kilogram och exporten 5,343,213 kilogram — således mer än dubbelt så stor som importen. Hvad nu beträffar, att man skulle tillvarata de tusentals stubbar, som ruttna bort i de norrländska skogarne, så vill jag endast göra den anmärkningen, att dessa stubbar ej kunna användas till tjära, förrän de till stor del förmultnat. Men det brukar taga 20—25 år, innan s. k. tjärved bildar sig i stubbarne, och först då är tiden inne att bryta upp dem; men före denna tid har i de flesta fall en lofvande och vacker ungskog återväxt på skogsmarken. Denna återväxt sköflas helt och hållet genom uppbrytandet af tjärstubbarne eller tjärveden. Att uppmuntra en industri, som i sig innebär misshushållning med våra skogar, tror jag ej skulle vara klokt, och då jag för öfrigt ej finner, att en tull på tjära skulle vara till något gagn, får jag hemställa om bifall till utskottets förslag.

*ifrågasatt tull
å tjära.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare derpå att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 15.

Herr Ekdahl: Jag skall be att få åberopa, hvad jag nyss anförde i fråga om säckar och vill dertill endast göra ett tillägg. Skälet för utskottet att afstyrka motionen synes vara tillgodoseendet af trämasseindustrien. Men då, såsom känt, någon restitution för detta emballage ej finnes i Norge och dessa fabrikanter der reda sig mycket väl ändå, borde de äfven i Sverige kunna existera utan åtnjutande af ifrågavarande restitution.

Jag anhåller för den skull få yrka bifall till min motion äfven i denna senare del.

Herr Cavalli: Under åberopande af hvad utskottet angående denna punkt anført, hemställer jag om bifall till dess hemställan.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla de i ämnet väckta motionerna, i hvad de afsåge upphäfvande af gällande bestämmelser om tullrestitution för juteväfnad, som vid varuutförsel användes till emballage; och förklarades den förra propositionen, som förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr talmannen tillkännagaf, att efter öfverenskommelse med herr talmannen i Andra Kammaren omröstningar jemlikt 65 § riksdagsordningen komme att anställas vid kamrarnes sammanträden lördagen den 16 i denna månad öfver de voteringspropositioner för sådana om-

Om tullrestitution för juteväfnad, använd till emballage vid varu-utförsel.

röstningar, som redan blifvit eller före nämnda dag blefve af båda kamrarne godkända.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 2 och 5 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till allmänna barnhusinrättningen af oinskränkt egande- och dispositionsrätt till tomten n:o 17 kvarteret Barnhuset samt uppförande af nytt cellfängelse för Stockholms län m. m.,

n:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af förra länsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Fintorp n:o 1 i Göteborgs och Bohus län,

n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om disposition af indragna militiebostället $\frac{1}{8}$ mantal Sjöleden n:o 1 och $\frac{1}{8}$ mantal Lökshus n:o 1 i Kristianstads län, samt

n:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tillstånd för apotekaren F. Lillja att tillbyta sig ett område af länsmansbostället Vara Stommen n:o 9 i Vara socken af Skaraborgs län,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

*Godtgörelse till
länsman
C. G. Svenonius
för mistad
åklagareandel
i förbrutet
gods.*

Föredrogs å nyo statsutskottets den 2 och 5 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 38, i anledning af väckt motion angående godtgörelse till länsman C. G. Svenonius för mistad åklagareandel i förbrutet gods.

Herr Treffenberg: Jag skulle väl nu såsom motionär för ordningens skull säga några ord till förmån för min afstyrkta motion. Men innan det sker, bör jag kanske förutskicka den erinran, att jag ännu befinner mig i konvalescensstadium efter min sjukdom och därför icke heller är i fullt stridbart skick, såsom herrarne nog skola komma att märka. Det är så mycket mera beklagligt som utskottets betänkande, så knapphändigt det än är, dock synes mig erbjuda åtskilliga tacksamma angreppspunkter.

Utskottet har här ej ens aktat nödigt omtala, att jag anført några motiv i min motion. Det är ju likväl vanligt, att, om man också ej vill belasta betänkandet med att upprepa de af motionären anförda motiv, utskottet åtminstone hänvisar till desamma. Och här hade det varit så mycket nödigare, som det eljest måste synas förunderligt, att jag vågar besvara Riksdagen med förnyad behandling af denna fråga, om jag ej anført verkliga goda skäl därför.

Utskottet ställer sig, såsom herrarne finna, på sin gamla ståndpunkt från år 1892 och säger, att några omständigheter ej tillkommit, hvilka skulle föranleda utskottet att frångå denna ståndpunkt. Jag vill då härvid endast bemärka, att om det lyckas mig ådagalägga, att utskottets gamla ståndpunkt i och för sig är ohållbar, torde detta utgöra tillräckligt skäl för utskottet att öfvergifva sin ståndpunkt, äfven om icke några nya omständigheter tillkommit. Jag skall emellertid söka visa, att jag i både det ena och andra hänseendet står på

förmånligare mark än utskottet, och jag hoppas kunna öfverbevisa det om, både att dess gamla ståndpunkt är ohållbar samt att verkligen åtskilliga nya omständigheter tillkommit, sedan frågan förra gången behandlades af utskottet. Det gäller då att undersöka, *hvilken utskottets ståndpunkt var 1892, ty vi veta ju, att den är densamma nu.* För att få klarhet häri, är det nödvändigt att återgå till statsutskottets betänkande i anledning af herr *Wiksténs* motion samt granska de skäl, utskottet i samma betänkande anfört till stöd för sitt afstyrkande af samma motion.

De skäl statsutskottet der anfört äro tre. Jag gör likväl — det får jag säga — i så fall utskottet stor heder, då jag kallar dem alla tre för »skäl», ty egentligen är det endast *ett* skäl, som enligt min åsigt är dugligt. Det första skälet är följande. Utskottet tycker nemligen, att, derest länsmannen *Svenonius* verkligen skulle ega rätt att åtnjuta ersättning för den mistade åklagareandelen uti det i beslag tagna, af häradsrätten förverkadt förklarade virket, honom borde tillerkännas *full* ersättning för hvad honom i detta afseende frångått och ej, såsom motionären föreslagit, omkring en tiondedel deraf. Detta är mycket riktigt — nota bene endast under den förutsättning, att motionären ställt sig på samma ståndpunkt som utskottet här gjort, det vill säga framhållit den blott rättsliga sidan af saken. Det hade likväl icke motionären gjort, lika litet som jag nu, utan vi hafva begge endast åberopat billighetsskäl. Då är det klart, att detta skäl återstudsar på utskottet. Jag har för min del — och jag ber särskildt få lägga märke härtill — i min motion uttryckligen förklarat, att jag anser länsmannen *Svenonius* *icke* hafva lidit någon *rättskränkning*, men att billighetsskäl tala för, att han borde få någon ersättning.

Icke bättre ställer det sig med det andra skälet, som jag verkligen vill tillerkänna rang, heder och värdighet af skäl. Utskottet erinrar om, att Kongl. Maj:t endast begagnat sin grundlagsenliga rätt att återgifva i detta mål till kronan förverkadt gods, och då, förmänar utskottet, är det icke skäl att bevilja åklagaren godtgörelse för hvad honom sålunda på laglig väg frankänts. Det gäller ju om detta argument precis detsamma, som jag nyss anförde angående det första. Det är sålunda temligen oskyldigt detta argument, men icke så oskyldigt är deremot den lilla mellansats, i hvilken utskottet, naturligtvis utan att dermed mena något illa, på ett, såsom jag i motionen visat, vilseledande sätt citerar högsta domstolens utlåtande. Detta är icke så oskyldigt, ty man får ej begära, att personer, som ej äro jurister, kunna ana, att här ligger en hund begrafen och att högsta domstolen icke yttrat sig så, som utskottet säger. Jag utgår nemligen från den förutsättningen, att benägenheten att bifalla den ifrågasatta godtgörelsen till länsmannen *Svenonius* i väsentlig mån måste vara beroende på det omdöme, man lyckats bilda sig angående sjelfva beslagsåtgärdens laglighet. Läser man högsta domstolens yttrande öfver *Loders* nådeansökning, sådant det är relateradt i statsutskottets betänkande, får man det intryck, att högsta domstolen ansett, att om beslagsåtgärdens laglighet i besvärsväg kommit till pröfning i högsta domstolen, så hade den blifvit underkänd.

Ett tredje quasiskäl anföres slutligen af utskottet, då det erinrar

*Godtgörelse till
länsmannen
C. G. Svenonius
för mistad
åklagareandel
i förbruset
gods.*
(Forts.)

Godtgörelse till derom, att Svenonii ansökning hos Kongl. Maj:t att få någon godt-
 länsmannen görelse af Kongl. Maj:t blifvit afslagen. Utskottet sjelf tyckes emel-
 C. G. Svenonius lertid icke fästa någon vikt vid detta skäl, ty det framställes mera en
 för mistad passant, och det är ej heller att undra på, då ju Kongl. Maj:t icke
 åklagareandel har några medel till sådana ändamål, och Svenonius ej ens ifrågasatt,
 i förbrutet att Kongl. Maj:t skulle göra hans begäran till föremål för proposition
 gods. till Riksdagen.
 (Forts.)

Detta är nu allt hvad utskottet år 1892, sade och, för såvidt jag förstår, är deraf icke mycket kvar. Men jag vill påminna derom, att utskottet ej nöjt sig dermed, utan denna gång tillagt, att några nya omständigheter icke förekommit, sedan frågan förra gången var före, hvadan utskottet nödgats vidhålla sin gamla ståndpunkt. Men deremot ber jag att få erinra, att jag i min motion verkligen framhållit två sådana omständigheter. Detta origtiga citat af högsta domstolens yttrande, hvilket efter min åsigt utöfvade ett mycket ogynsamt inflytande på frågans utgång, då den förra gången förevar i Riksdagen, blef aldrig uppmärksammat af någon hvarken i Första eller i Andra Kammaren. Det var först några få dagar, innan jag väckte min motion, som jag sjelf kom att få en aning att ej allt stod rätt till, gick till urkunderna, fick en afskrift af högsta domstolens yttrande och fann der ganska riktigt, att detta utlåtande var af utskottet vilseledande återgifvet. Således: uppdagandet af detta förhållande är en »ny omständighet» och en ganska viktig. Vidare fins en annan omständighet, som jag äfven antydt i min motion, nemligen att 1887 års förordning i den del, hvarpå beslagsåtgärden grundade sig, har, sedan frågan förra gången var före, undergått förändring. En sådan förändring hade dock, så vidt jag kan förstå, varit alldeles obehöflig, om man får antaga, att författningen i dess ursprungliga skick inneburit tillräckligt skydd för utländskt gods i liknande fall, som här var i fråga. Nej, man har ansett nödigt att numera ändra författningen. Deremot får jag erkänna och på samma gång göra en excuse för kammaren — att då jag tillåtit mig i motion anställa en kritik af herr Annerstedts anförande under frågans förra behandling, så är denna kritik visst icke att betrakta såsom någon »ny omständighet», ty det var ju ett fel af mig att jag ej genast begagnade tillfället att då rycka fram med denna kritik. Men, mine herrar, det är så med mig, och säkerligen med många andra, att när man redan från början är bestämd i sin mening och vet huru man skall votera — och detta var händelsen med mig — följer man ej diskussionen med tillräcklig uppmärksamhet. På så sätt undgick mig herr Annerstedts anförande, och det gjorde, att jag icke då fick anledning att bemöta detsamma. Detta var ju likväl af stor vikt, ty om det verkligen förhåller sig så, som herr Annerstedt påstod, att man ej kunde bevilja godtgörelse åt Svenonius utan att på samma gång uttala ett klander af Kongl. Maj:ts åtgärd i saken, då hade man ju både händer och fötter bundna, och det hade ju icke kunnat ifrågakomma, allra minst från min sida, att medverka till något sådant. Men jag tror mig hafva visat, att Riksdagen i detta fall har full handlingsfrihet.

Hvad jag egentligen har att lägga utskottet till last är, att det öfver hufvud taget icke alls haft blick för billighetssidan af denna

fråga, utan endast hållit sig till den rent rättsliga sidan af saken, och det är den svagaste här, såsom jag förut erkänt. Men enligt min åsigt finnas här billighetsskäl. Jag har i min motion inskränkt mig till att i sådant afseende endast hänvisa till de skäl, herr *Wikstén* år 1892 anförde, och till diskussionen i kamrarna. Det var då många talare, i synnerhet i Andra Kammaren, men äfven ett par här, som anförde mycket goda billighetsskäl. Jag har icke i motionen upprepat allt detta, bland annat därför, att det är en vanskelig sak att söka *bevisa*, att billighetsskäl i en sak förefinnas, emedan man då beträder ett område, der de olika subjektiva meningarna ofta äro omöjliga att förena, så att samförstånd uppstår. Jag har ansett det fruktlöst. Men deremot vill jag nu för herrarne tillkännagifva, hvad som bestämde mig förra gången att votera för godtgörelse åt *Svenonius* och denna gång att återupptaga frågan, och det är, att genom den bekanta diplomatiska aktionen hela frågan fick en för mig i högsta grad motbjudande och snedvriden vändning, i det att man icke tillät beslagsmålet i fred och ro passera alla instanser och stanna i högsta domstolen, der man fått veta hvad lagen i detta fall hade sagt. Jag känner ej till hvad som förmådde vederbörande att sätta en sådan kraftmaskin i rörelse, som skedde, men mig synes — och det framgår af handlingarna i målet — att då hufvudsaken var vunnen, nemligen att *Loder* berättigats disponera trävarorna mot stäld borgen, kunde man ju hafva sett tiden an och låtit saken ha sin gång. Det hade ju kunnat hända, att högsta domstolen ansett, att de af engelske ministern återopade traktaterna blifvit bestämmande för utgången, så att beslagsåtgärden upphäfts, till följd af nödvändigheten att respektera dessa traktater. Det kunde ju vidare ha händt, att, då, såsom det är känt, *Loder* hade rätt att besitta den fastighet, vid hvilken rörelsen utöfvades, högsta domstolen ansett, att då behöfdes icke något särskildt tillstånd att drifva samma rörelse, och *Loder* hade då vunnit målet. Men vi kunna å andra sidan tänka oss, att detta ej lyckats, utan att högsta domstolen förklarar trävarorna förbrutna. Då hade tiden varit inne för *Loder* att komma in med sin nådeansökning, och om utgången deraf kan det väl ej gerna vara det ringaste tvifvel. Så många skäl hade ju talat för en sådan ansökning, och regeringen hade väl alldeles tappat bort hufvudet, om den ej utan allt betänkande hade bifallit densamma, likasom också vår dåvarande utrikesminister grefve *Ehrensward*, med sin kända habilitet, nog lär hafva kunnat lugna lord *Plumkett* dermed, att det i alla fall till slut ej skulle blifva så farligt med hela saken, då vårt lilla Sverige tyvärr ej är i den ställning, att det gent emot England kan ställa kanoner bakom sina domstolar.

Jag bör, innan jag slutar, å nyo påminna om hvad jag vid motionens aflemnande yttrade, nemligen att jag har ej det aflägsnaste personliga intresse i frågan. Jag känner icke det ringaste länsmanen *Svenonius*. Jag har endast låtit lagligen bestyrkta data och fakta bestämna mig, och jag har icke tagit intryck af några anonyma promemorior, som, då målet förra gången var föremål för pröfning, utdelades i kammaren. Innan jag slutar, kan jag tillika för dem af herrarne, som ej redan fått veta det, nämna, att enligt en mig nyss lemnad uppgift, Andra Kammaren ansett, att så stora billighetsskäl i

Godtgörelse till
länsmanen
C. G. Svenonius
för mistad
åklagareandel
i förbrutet
gods.
(Forts.)

Godtgörelse till denna fråga föreligga, att den utan votering bifallit motionen. Från
 länsmanen början var jag tveksam, huruvida jag här skulle våga begära votering,
 C. G. Svenonius då jag erinrade mig den utgång, frågan förra gången fick, och kam-
 för mistad maren säkert är trött efter den långa séancen i dag, men med minnet
 åklagareandel i förbrutet å andra sidan deraf, att åtminstone 32 röster från Första Kammaren
 då afgåfvos för bifall till den ifrågasatta godtgörelsen, antager jag
 möjligheten af, att de skäl, jag anfört nu, kunna verka derhän, att
 denna minoritet utsväller till majoritet, och för att utröna det kommer
 jag väl, i händelse af behof, att begära votering. Skulle den lyckas,
 vinner man ju alltid dermed, att man besparar sig en gemensam
 votering.

(Forts.)

Och dermed rekommenderar jag både mig och länsmanen Svenonius till det bästa.

Herr Hammarskjöld: Den siste talarens ridderliga karakter är så känd, att han alldeles bestämdt icke hade behöft komma med en sådan försäkran, hvarmed han avslutade sitt yttrande, att han ej talade af annat skäl än det, att han menade sin sak vara rättvis. Att han det gjorde, betviflar naturligtvis ingen.

Om jag nu begärt ordet, har det skett därför, att jag i högsta domstolen deltagit i det tillstyrkande af bifall till herr Loders nådeansökan, hvarom den siste talaren yttrade sig. Jag erinrar mig rätt väl målet i sin allmänhet, om jag också ej nu repeterar alla dess detaljer. För egen del är jag mycket betänklig att tillstyrka nåd i afseende på åklagarens andel i böter eller förbrutet gods. Jag betviflar visst icke Konungens rätt att gifva en sådan nåd, men det förefaller mig — och derutinnan är jag ense med den siste talaren — som om, när åklagaren gjort sin pligt, man i regeln icke bör genom användande af den kungliga nåden taga från honom den rätt till sådan andel, som lagen tillförsäkrar honom. Af grundsats deltager jag därför sällan i att tillstyrka något sådant, der icke åklagaren sjelf förklarar sig instämma i nådeansökningen. Men det finnes undantag, och främst det fall, när det för mig är uppenbart, att hela den åtgärd, som åklagaren vidtagit, är en olaglighet; och det var min uppfattning i afseende på det beslag och det åtal, hvarom i denna diskussion är fråga. Så vidt jag kunde af handlingarna finna, hade åklagaren ej någon grund för åtalet och ej någon grund för beslaget. Hade därför ärendet i besvärväg kommit under högsta domstolens pröfning, så hade jag för min del ej haft någon betänklighet att ogilla hela åtalet. Jag har ingen fullmakt att tala å mina kollegers vägnar, men så vidt jag nu kan erinra mig den diskussion, som föregick högsta domstolens tillstyrkande, var den inom domstolen rådande meningen lika med min i detta stycke. Högsta domstolen har i sitt yttrande hemställt, att Kongl. Maj:t måtte »af nåd» medgifva herr Loder att återfå sin egendom. Detta betyder visst icke, att högsta domstolen har ansett, att, om ärendet i besvärväg kommit under högsta domstolens pröfning, han ej skulle fått det såsom sin rätt. Men hvad som förelåg var ej annat än en nådeansökning, och när högsta domstolen yttrat sig tillstyrkande om en sådan ansökning, sker det alltid med användande af den frasen, att Konungen måtte »af nåd» göra det eller det. Uti de använda

ordalagen låg alltså alls ingen förklaring, att ej rätten låg på herr ^{Godtgörelse till} Loders sida. Hvarför herr Loder ej gick besvärsvägen, kommer mig ^{länsmannen} alls icke vid. Jag har anledning antaga, att han dertill hade goda ^{C. G. Suenonius} praktiska skäl, emedan det för honom var fara för stora förluster, om ^{för mistad} ej ärendet hastigt afgjordes. Det hör emellertid icke det ringaste hit. När vi tillstyrkte ansökingen, ansågo vi oss naturligtvis ej begä ^{åklagareandel} någon obillighet mot åklagaren, emedan enligt den uppfattning, som åt- ^{i förbrutet} minstone jag hyste — och jag tror mig ej misstaga mig, om jag säger, att detsamma gäller äfven om mina kolleger — åklagarens hela åtgärd var en olaglighet; och under sådana förhållanden kan jag ej finna lämpligt, att Första Kammaren åt honom besluter ett slags nationalbelöning, hvartill han sannerligen icke genom sitt uppförande gjort sig förtjent.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Lundeberg: Ifrågavarande angelägenhet torde för kammaren vara i så friskt minne från 1892 års riksdag, att något vidare refererande af frågan egentligen icke torde kunna behövas, men det kan ju ändå kanske vara nyttigt att sammanfatta de skäl för och emot, som vid frågans tidigare behandling gjorde sig gällande utöfver hvad den siste ärade talaren anförte.

Jag vill då blott i korthet erinra i afseende på skälen för beviljande af anslag eller ersättning till beslagstagaren, att det anfördes, att han dervid endast gjort sin pligt, då beslaget verkställes, att detsamma var förenadt ej blott med kostnader, utan äfven för honom personligen med obehag och risk, att, då häradsrätten hade fastställt beslaget och virkessegaren hade återtagit sina till högre instans ingifna besvär, frågan dermed var faktiskt afgjord, men att, då Kongl. Maj:t af omständigheternas magt, som det hette, fann sig befogad förklara, att det beslagtagna virket icke skulle anses såsom förverkadt, det kunde anses hårdt, att beslagstagaren icke skulle få någon som helst ersättning eller andel i det belopp, som rätteligen bort tillfalla honom och att detta kanske vore ännu mera hårdt, då i många liknande fall, när kronan efterskänkt sin rätt, åklagaren dock tillförsäkrats hela eller någon mindre del af den honom tillkommande bötesandelen. Vidare skulle det hos vederbörande åklagare slappa intresset att efterforska och beifra dylika lagöfverträdelse och således i sina konsekvenser kanske leda derhän, att olagligheter och underslef skulle kunna komma att begås. Detta var den ena sidan af saken.

Skälen mot voro, att Kongl. Maj:t var i sin fulla rätt, då han beviljade denna nåd — och deremot har i sjelfva verket ingen invändning gjorts från något håll —; att förverkadt gods tillfaller kronan och ej åklagaren, som visserligen sedan kan få någon andel i detta förverkadt gods; att vid sådant förhållande åklagaren icke kunde åberopa sig på någon rätt till något belopp eller någon ersättning, då denna särskilda fråga ej kunde komma före, förr än sjelfva rättsfrågan var afgjord; att vidare någon laglig rätt vare sig för virkessegaren eller för åklagaren icke kunde förekomma; samt slutligen att, då åklagaren gjort framställning till Kongl. Maj:t att af nåd tillerkännas någon ersättning och Kongl. Maj:t ej biföll denna hans ansökan, man kunde vara

Godtgörelse till
länsmannen
C. G. Svenonius
för mistad
åklagareandel
i förbruset
gods.
(Forts.)

fullt förvissad om, att detta beslut fattats först efter noggrann ompröfning, och att det alltså ej heller vore lämpligt, att Riksdagen vidtog någon åtgärd i annan riktning.

Dessa voro alltså skälen för och emot.

Nu säger den ärade motionären, att statsutskottet visserligen i god tro, men likväl på ett för omdömet vilseledande sätt refererat högsta domstolens utslag, hvarigenom den uppfattning kanske gjort sig gällande hos kammaren, att högsta domstolen i verkligheten pröfvat sjelfva beslagsåtgärden, då högsta domstolen likvisst endast pröfvat omständigheterna rörande nådefrågan. Häruppå har den ärade motionären genom den siste talarens anförande fått bättre svar, än hvad jag kan gifva honom. För min del vill jag dock säga, att han här gör statsutskottet orätt på flera sätt; ty utskottet har visserligen icke velat undanhålla något för Riksdagen, och jag tror mig kunna försäkra, att utskottet vid frågans behandling tagit densamma under så sorgfällig ompröfning, som med stöd af gällande och befintlig utredning lät sig göra.

Nu erkänner jag med motionären villigt, att der finnes kanske icke så stor juridisk kunskap hos statsutskottet, så att man törhända var oförmögen att tränga ned till frågans kärna, till dess fulla innebörd, men då det gjordes ett så stort nummer af denna sak — jag ber om ursäkt för uttrycket — vågar jag tro, att utskottet gjorde sitt bästa för att utreda ärendet.

Vidare sade den ärade motionären, att utskottet saknat blick för billighetsfrågan. Ja, deri kan han ju kanske hafva rätt. Det är en beskyllning, som ganska ofta framställes mot statsutskottet, att deras hjertan äro förhärdade i dylika frågor. Men jag tror, att kammaren och Riksdagen kanske mera håller statsutskottet räkning för detta, än om utskottet skulle gå i en annan riktning. Riksdagen har ju i alla fall frihet att vandra sin egen väg.

Något nytt skäl har faktiskt ej tillkommit efter 1892, och när statsutskottet ej då fann skäl tillstyrka någon ersättning, kunde utskottet ej heller nu gerna frångå den ställning, utskottet intagit 1892. Skulle kammaren finna, att den kan frångå det beslut, som den fattade 1892, så tror jag, att statsutskottet med jemmod finner sig deruti, men såsom ledamot af utskottet yrkar jag bifall till dess hemställan.

Herr Billing: Äfven jag ber att få tala såsom ledamot af statsutskottet, ehuru jag kommit till ett annat resultat än den siste talaren.

Då detta ärende var före i utskottet, sade jag der, att jag ansåg, att den formella konsekvensen visserligen kunde bjuda utskottet att afstyrka bifall till herr Treffenbergs motion, men tillade likvisst, att jag, när frågan skulle förekomma i kammaren, ämnade rösta för motionen, eller för den nu framlagda reservationen. Vid denna min mening håller jag fast ännu i denna stund, ehuru jag, lika litet som herrarne i öfrigt, lär kunnat frigöra mig från intryck af det yttrande, som af den siste talaren nu fälts, och kanske ännu mindre från det, som nyss afgafs af herr Hammarskjöld. Intrycket af detta yttrande kan presentera sig för medvetandet så, som skulle vara förhållandet, om högsta domstolen verkligen fält ett utslag i sjelfva saken och för-

klarat, att länsmannen Svenonius förfarit olagligt. Detta utslag har dock icke högsta domstolen fält, äfven om jag icke det minsta tviflar på, att herr Hammarskjöld hade rätt, då han sade hvad högsta domstolen troligen skulle kommit att göra såsom dömande myndighet.

*Godtgörelse till
länsmannen
C. G. Svenonius
för mistad
åklagareandel
i förbrutet
gods.
(Forts.)*

Ingen domstol har emellertid förklarad, att länsmannen Svenonius olagligt förfarit. Den enda domstol, som dömt i målet, har sagt, att han förhållit sig alldeles riktigt. Detta är af stor betydelse för det allmänna medvetandet, ja, jag vågar kanske säga allmänna rättsmedvetandet. Ty det är ej tvifvel om, att hos ett mycket stort antal människor den känslan gör sig starkt gällande, att länsmannen Svenonius visserligen ej vederfarits någon orätt i juridisk mening, men att honom deremot icke vederfarits rätt i annau och vanlig mening. Att den opinionen är mycket stark och att rättsmedvetandet kräfvat någon åtgärd i det här föreliggande fallet, derom vittnar oförtydligt, att Andra Kammaren i dag utan votering bifallit reservationen.

Om de föreslagna 5,000 kronor nu beviljas länsmannen Svenonius, kommer detta med all säkerhet icke att uppfattas såsom ett nådevedermäle i betydelse af belöning till honom af andra än dem, som i denna fråga ställa sig på en rent abstrakt juridisk ståndpunkt.

Enligt mitt förmenande tala billighetskäl för att honom nu beviljas dessa 5,000 kronor. Ty det faktum står kvar, att han gjort hvad han ansett pligten bjuda, att hans åtgörande blifvit af domstol bekräftadt såsom riktigt, att detta domstolsutslag ej öfverklagats, utan tagit åt sig laga kraft, att länsmannen Svenonius i följd häraf ansett sig hafva rätt till 220,844 kronor 70 öre, men icke fått åtnjuta något häraf — detta faktum står kvar. Men då synes mig all billighet fordra, att honom lemnas åtminstone någon ersättning; och sker detta, kommer det ock att af det allmänna rättsmedvetandet gillas såsom rättvist och riktigt.

Jag anhåller att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Häri instämde herr *de Laval*.

Herr Blomberg: Efter den siste talarens yttrande skulle jag kunna inskränka mig till det förklarande, att jag i mångt och mycket instämmer med honom, men då jag nu fått ordet, ber jag att till hvad han sade få lägga, att äfven jag fäst mig vid det uttalande, som gjordes från stockholmsbänken af herr Hammarskjöld, som i temligen skarpa ordalag betecknade den ifrågavarande personens beteende såsom en olaglighet. Emot detta uttalande, om det också möjligen har bakom sig en mening inom högsta domstolen, vågar jag, när det fälts i denna församling, särskildt af en ledamot af högsta domstolen, inlägga en gensaga. Det är nemligen, såsom den föregående talaren påpekat, i sakens nuvarande läge ingalunda rättsligen konstateradt, att länsmannen Svenonius här gjort sig saker till någon olaglighet, utan tvärt om har den enda domstol, som dömt i frågan med den utredning, som då förelåg, gifvit honom rätt. Jag vill ej dermed hafva sagt, att icke möjligen en högre instans kunnat hafva dömt annorlunda, men att så utan vidare ställa mannens beteende under olaglighetens stämpel, det tror jag är att gå något för långt. Och det fordras för öfrigt

*Godtgörelse till
länsmannen
C. G. Svenonius
för mistad
åklagareandel
i förbrutet
godset.
(Forts.)*

för att så starkt betona detta något mera, än att man tror sig kunna säga, att en omröstning i högsta domstolen skulle hafva utfallit till Loders fördel. En allmän åklagare kan få orätt utan att man därför lämpligen bör hallstämpla honom såsom en person, den der i berörda egenskap begått en »ren olaglighet». Det är också den synpunkten, som är för mig bestämmande, då jag i denna fråga skall gifva mitt votum. Visserligen tala billighetsskäl här ett ganska högt språk, men det är något annat, som för mig talar med ännu högre röst, och det är statens fördel och intresse, och deraf bjudes, att vårt åklagarestånd ej får undanryckas de möjligheter, som äro dem tillförsäkrade, att kunna på ett tillfredsställande sätt fylla sitt värf. Jag är visserligen ej blind för, att den här ifrågavarande åklagaren förfarit oklokt och oförsigtigt så till vida, att han, ehuru saken gälde så stora och betydande ekonomiska intressen, väl mycket litade på sitt eget omdöme och ej sökte på förhand skaffa sig visshet, att hans mening delades af andra kunniga personer och särskildt af hans förmän; och allra minst vill jag ur den synpunkten försvara honom, i fall han handlat i strid mot gifna varningar. Men på samma gång vill jag fästa uppmärksamheten på, att åklagarens ställning är sådan, att man ej i dylika fall får alltför hårdt bedöma honom.

För min del tror jag alltså, att man har tillräckliga skäl, både billighetsskäl och det skälet att man ej utan tvingande nödvändighet skall ställa en allmän åklagare utan skydd och hjälp, att rösta för bifall till reservanternas förslag.

Herr Annerstedt: Det förefaller mig, som om den siste talaren ej skulle riktigt uppfattat innehållet af det yttrande, som af en föregående talare på stockholmsbänken afgifvits. Den åsigt, som af honom uttalades, var icke någon annan än den, att då högsta domstolens samtliga ledamöter tillstyrkte nåd för Loder, så att han skulle återfå ej blott den del af det förbrutna godset, som öfversteg åklagarens andel, utan äfven denna åklagareandel i böterna, ligger i detta högsta domstolens uttalande den uppfattning, att åklagaren icke hade någon *verklig* rätt till andel i böterna. Hans formella rätt är naturligtvis obestriddig, då ett laga kraftvunnet utslag tilldelat honom densamma, men nådens uppgift är just den att pröfva, huruvida den formella rätten står i öfverensstämmelse med den materiella. Utan att bedöma denna pröfning i förevarande fall efter några andra grunder för bedömandet än dem, som kunna hemtas från högsta domstolens förfarande i allmänhet, kan man utan fara för att begå ett misstag påstå, att när högsta domstolens ledamöter i målet i fråga enhälligt äfven i afseende på åklagarens andel tillstyrkt nåd, har högsta domstolen dermed förklarat, icke såsom den föregående talaren sade, att åklagaren förfarit olagligt, utan helt enkelt, att, oaktadt den laga kraftvunna domen gifvit honom en formel rätt, han dock icke hade någon verklig, ä det materiellt rätta grundad rätt till andel i böterna. Och nådens uppgift att bringa den formella rätten till öfverensstämmelse med den verkliga skedde, enligt mitt förmenande, uti det förevarande lika väl som i alla andra dylika fall. Den föregående talaren på stockholmsbänken har påpekat, att det vanliga förhållandet är, och derom kan man lätt för-

vissa sig, om man granskar ett större eller mindre antal af Kongl. Maj:ts utslag i nådeväg, att när Kongl. Maj:t gifver nåd, undantages derifrån åklagarens andel i böterna. Då nu, på sätt äfven af den-
 samme talaren påpekats, nåden i detta fall gått längre, har dermed uttalats icke blott att den verkliga rättvisan ej kräfde, att åklagaren skulle behålla någon andel i böterna, utan äfven att billigheten kräfde, att den enskilda parten återfick hela sin egendom. Detta tror jag är den verkliga innebörden af det af Kongl. Maj:t fattade beslutet, och de skäl mot denna tolkning, som motionären anført, synas mig icke bevisande. Han säger, att vid målets afgörande Kongl. Maj:t icke ens kunnat pröfva frågan ur billighetssynpunkt. Tvärt om — vid pröfningen af detta såsom andra dylika fall hade Kongl. Maj:t ett tillräckligt material för att äfven ur billighetssynpunkt göra en dylik pröfning. Det är också gifvet, att det icke kan vara riktigt att säga, att staten fråntager åklagaren det skydd, som han bör hafva, då den andel i böter, som rätteligen tillkommer honom, blifver honom beröfvad genom Kongl. Maj:ts nåd åt det beslagtagna godsets egare. Tvärt om synes mig åklagarens ställning i samhället blifva vida bättre i det stora hela, om städs hans andel i böterna inskränktes till de fall, då på grund af den verkliga och icke blott den formella rätten den bör tillfalla honom, och att följaktligen i sådana fall, då efter en allsidig pröfning af alla på verklig rättvisa och billighet inverkan omständigheter andel i böterna anses ej böra tillkomma åklagaren, han också derifrån afstår. Motionären synes mig icke hafva vederlagt den uppfattning, som af mig uttalades 1892, den nemligen, att då Kongl. Maj:t, efter enhälligt tillstyrkande af de högsta domstolens ledamöter, hvilka i ärendet deltagit, samt efter tillstyrkande af samtliga sina rådgifvare förklarar Loder berättigad återbekomma all sin beslagtagna egendom, skulle ett Riksdagens beslut, hvarigenom, sedan detta föregått, Riksdagen förklarade, att länsmannen Svenonius skulle erhålla såsom ersättning för den mistade egendomen ett större eller mindre belopp, otvifvelaktigt böra tolkas icke såsom en gärd af rättvisas skipande i samhället, utan såsom en åtgärd, hvarigenom Riksdagen ingripit på ett område, hvilket bör vara Konungen förbehållet.

På dessa skäl yrkar jag bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Nyström, Carl: Jag har begärt ordet endast för att instämma uti hvad som blifvit yttradt af herrar Billing och Blomberg. Så vidt jag kan förstå, och om saken bedömes ur billighetssynpunkt, är Svenonius en förorättad man, och jag vill icke för min ringa del bära ansvaret för ett beslut, som skulle beröfva honom all möjlighet till ersättning.

När man här hör talas om »nådens uppgift» och så tänker på Svenonii öden, gör sammanställningen ett underligt intryck.

Jag kan mycket väl förstå, att den kongl. nåden skulle innefatta, att åt Loder återgafves all dennes egendom, men jag kan omöjligen inse, att detta skulle på något sätt hindra Första Kammaren att, på sätt man redan gjort i Andra Kammaren, bereda Svenonius någon ersättning. Jag kan ej finna, att detta skulle komma i strid med Kongl. Maj:ts beslut eller kränka andra auktoriteter, som handlagt

*Godtgörelse till
länsmannen
C. G. Svenonius
för mistad
åklagareandel
i förbrutet
gods.
(Forts.)*

*Godtgörelse till
länsmannen
C. G. Svenonius
för mistad
åklagareandel
i förbrutet
gods.
(Forts.)* denna sak. Det är ju blott en åtgärd, härrörande från Riksdagens
billighetskänsla, och dervid torde Riksdagen hafva fullständig handlings-
frihet.

Hero Treffenberg: Varen ej rädda, mine herrar — jag skall
absolvera denna sista kursen på två minuter, det lofvar jag.

Jag har begärt ordet, endast för att uttala dels en protest, dels
min förvåning.

Protesten gäller herr Lundeberg, som insinuerade — Gud vet på
hvad grund — att jag här skulle hafva antydtt, att statsutskottet undan-
dolt någon upplysning i detta mål. Icke ett ord derom har jag skrifvit
i min motion, och ej ett ord i den vägen uti mitt yttrande här i dag
kan berättiga herr Lundeberg till detta påstående. Jag har allt för
mycken aktning för statsutskottet, för att jag skulle kunna begä en
sådan sottis.

Min förvåning åter gäller herr Hammarskjöld, och på det att
herrarne skola förstå, att jag icke saknar alldeles skäl för denna min
förvåning, skall jag helt enkelt bedja få uppläsa 2 § 28 kap. rätteg-
ångsbalken, som lyder sålunda: »Qväljes underrätts dom för rätta;
döme deröfver den rätt, der det sker. Tadlar man sådan dom utom
rätten; döme deröfver underrätt i den ort, der brutet är». *Dixi et
salvavi.*

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen i enlig-
het med de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först
på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt
vidare derpå att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och an-
taga det förslag, som innefattades i den af herrar J. E. Wikstén och
O. Jonsson vid utlåtandet afgifna reservation; och förklarade herr tal-
mannen sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja
besvarad.

Herr *Alin* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, juste-
rades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande
n:o 38, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och antages det förslag,
som innefattas i den af herrar J. E. Wikstén och O. Jonsson vid ut-
låtandet afgifna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva
utfallit sålunda:

Ja — 40;

Nej — 57.

Mot det sålunda fattade beslutet anmäldes reservation af herrar *Alin, Törneblad, Wærn* och *Tamm, Hugo*.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 2 och 5 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 39, i anledning af väckta motioner angående mantalspenningarnes afskaffande, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de under sammanträdet aflemnade kongl. propositionerna.

Anmäldes och bordlades bankoutskottets memorial n:o 3, angående afskrifning ur räkenskaperna af åtskilliga osäkra fordringar, tillhörande afdelningskontoren i Göteborg, Malmö och Jönköping.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen medgaf kammaren, att de anslag, som utfärdats till sammanträdets fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 4,19 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
